

گلبرگ

درسنامه

امتحان

آزمون جامع

پاسخ تشریحی

فایل نمونه کتاب های بسته گلبرگ
ششم ابتدایی

نشر گل واژه
ناشر تخصصی کتاب های
کمک آموزشی

گلبزرگ

درسنامه

امتحان

آزمون جامع

پاسخ تشریحی

۶ اُم

دوره ابتدایی

ریاضی

- درسنامه و نکات کلیدی هر درس
- سوالات طبقه بندی شده با پاسخ تشریحی
- آزمون جامع نوبت اول و دوم

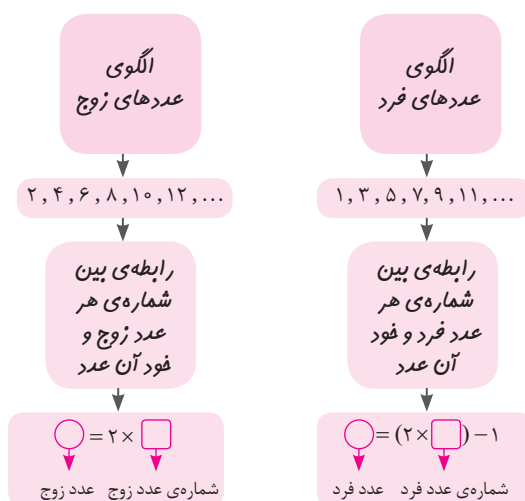
۱-۶

فصل اول: عدد و الگوهای عددی

درسنامه

عدد و الگوهای عددی

۱. الگوی عددهای زوج و فرد:

هجدهمین عدد زوج چه عددی است؟

مثال ۱

$$\text{عدد زوج} = 2 \times \text{شماره}$$

$$\text{عدد زوج} = 2 \times ۱۸ = ۳۶$$

سی و دومین عدد فرد چه عددی است؟

مثال ۲

$$\text{عدد فرد} = (2 \times \text{شماره}) - 1$$

$$\text{عدد فرد} = (2 \times ۳۲) - 1 = ۶۳$$

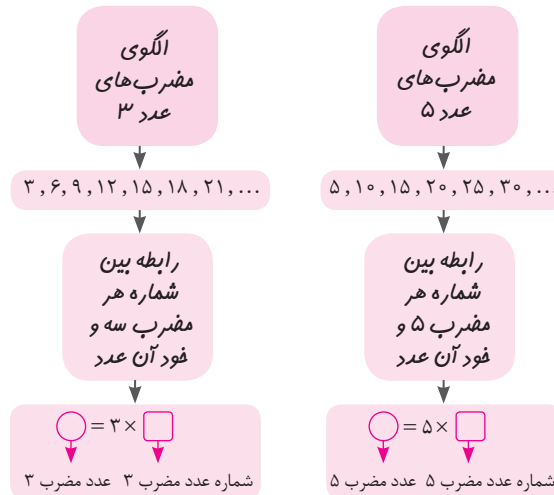
۲- حاصل جمع اعداد زوج و فرد

در جمع اعداد زوج و فرد همیشه یکی از حالت‌های زیر اتفاق می‌افتد.

زوج + زوج = زوج		$4 + 6 = 10$
زوج + فرد = فرد		$3 + 3 = 6$
فرد + فرد = زوج		$4 + 3 = 7$

مثال حاصل جمع دو عدد برابر با ۸۳ شده است. اگر یکی از آن دو عدد، فرد بوده باشد عدد دیگر زوج است یا فرد؟ پاسخ: چون حاصل جمع دو عدد، فرد شده است یعنی عدد ۸۳ پس حتماً یکی از آن دو عدد زوج و دیگری فرد است.

۳- الگوی مضرب‌های عدد ۳ و مضرب‌های عدد ۵:

$$\bigcirc = 3 \times \square$$

$$\bigcirc = 3 \times \boxed{50} = 150$$

پنجاهمین مضرب عدد ۳ چند است؟

مثال ۱

$$\bigcirc = 5 \times \square$$

$$\bigcirc = 5 \times \boxed{54} = 270$$

پنجاه و چهارمین مضرب عدد ۵ چند است؟

مثال ۲

۴- روش نوشتن رابطه‌ی ریاضی برای الگوهای که مضرب‌های یک عدد هستند:

برای این کار کافیست شماره‌ی عدد الگو را در آن عدد ضرب کنیم به طور مثال اگر شماره عدد هر الگو را با $\square$ و خود عدد الگو را با $\bigcirc$ نشان دهیم
 $4, 8, 12, 16, \dots$ رابطه‌ی ریاضی برای الگوی مضرب‌های عدد ۴ می‌شود:

شماره عدد الگو $4 \times$ هر عدد الگو
 $\bigcirc = 4 \times \square$

مثال اگر شماره عدد هر الگو را با $\triangle$ و خود الگو را با $\bigcirc$ نشان دهیم برای هر یک از الگوهای زیر یک رابطه‌ی ریاضی بنویسید.

الف) $6, 12, 18, \dots$ $\bigcirc = 6 \times \triangle$
 ب) $10, 20, 30, \dots$ $\bigcirc = 10 \times \triangle$
 پ) $18, 36, 54, \dots$ $\bigcirc = 18 \times \triangle$

۵- روش نوشتن رابطه‌ی ریاضی برای الگوهایی که از مضرب‌های یک عدد به مقدار یک یا چند بیشتر یا کمتر هستند:

اگر بخواهیم برای الگویی مثل الگوی $(1, 4, 7, 10, \dots)$ یک رابطه‌ی ریاضی بنویسیم مراحل زیر را انجام می‌دهیم:

۱- تعیین فاصله هر دو عدد متوالی (پشت سر هم) که در این الگو ۳ است.

۲- رابطه‌ی مقابل را برای آن می‌نویسیم:

۳- اما همانطور که می‌دانید این رابطه برای الگوی مضرب‌های ۳ است و اعداد $(3, 6, 9, \dots)$ را به ما می‌دهد که اگر ۲ واحد از هر کدام کم کنیم الگوی مورد سؤال به دست می‌آید یعنی رابطه می‌شود:

$$۲ - (\text{شماره عدد} \times ۳) = \text{عدد الگو}$$

۴- که اگر به طور مثال هر عدد الگو را $\square$ و شماره هر عدد الگو را $\triangle$ در نظر بگیریم خواهیم داشت:

$$\square = (3 \times \triangle) - 2$$

مثال اگر شماره عدد هر الگو را با $\triangle$ و خود عدد الگو را با $\bigcirc$ نشان دهیم برای هر یک از الگوهای زیر یک رابطه‌ی ریاضی بنویسید.

الف) $7, 13, 19, \dots$ $\bigcirc = (6 \times \triangle) + 1$
 ب) $7, 17, 27, \dots$ $\bigcirc = (10 \times \triangle) - 3$
 پ) $23, 41, 59, \dots$ $\bigcirc = (18 \times \triangle) + 5$

۱. عدد ۸۴ چندمین عدد زوج است؟

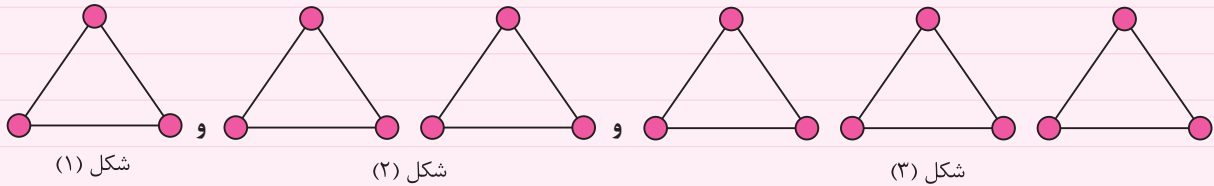
۲. صدمین مضرب عدد ۳ چندمین مضرب عدد ۶ است؟

۳. اگر شماره هر عدد الگوهای زیر را با $\bigcirc$ و خود هر عدد الگو را با $\square$ نشان دهیم برای هر کدام از الگوها زیر یک رابطه بنویسید.

(الف) ۷, ۱۴, ۲۱, ۲۸, ...

(ب) ۱۰, ۲۲, ۳۴, ۴۶, ...

۴. با توجه به الگوی زیر به سؤالات داده شده پاسخ دهید.

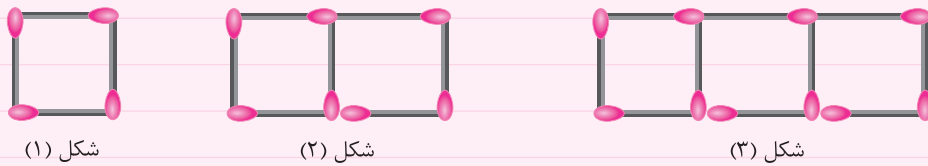

(الف) یک الگوی عددی برای تعداد دایره‌های هر شکل این الگو بنویسید.

(ب) اگر تعداد دایره‌ها را در این الگو با $\bigcirc$ و شماره هر شکل را با $\square$ نشان دهیم یک رابطه برای این الگو بنویسید.

(پ) صدوپنجاهمین شکل این الگو از چند دایره درست شده است؟

۵. با توجه به الگوی زیر به سؤالات داده شده پاسخ دهید.

(الف) یک الگوی عددی برای تعداد چوب کبریت‌های هر شکل این الگو بنویسید.

(ب) اگر تعداد چوب کبریت‌ها را با $\square$ و شماره هر شکل را با $\triangle$ نشان دهیم یک رابطه برای این الگو بنویسید.

(پ) چندمین شکل این الگو دارای ۲۵ عدد چوب کبریت است؟

درسنامه یادآوری عدد نویسی

۶- جدول ارزش مکانی

در عدد نویسی از ده رقم ۰, ۱, ۲, ۳, ۴, ۵, ۶, ۷, ۸, ۹ استفاده می‌کنیم. به کمک جدول ارزش مکانی و این ده رقم اعداد بسیار زیادی را می‌توانیم بسازیم.

اعداد	جدول ارزش مکانی	مثال
اعداد بزرگتر از ۹ اعداد دو رقمی	$\begin{array}{c c} \times 10 & \times 1 \\ \hline \text{دهتایی} & \text{یکی} \\ \hline ۴ & ۷ \end{array}$	۷ یکی و ۴ ده تایی
اعداد بزرگتر از ۹۹ اعداد سه رقمی	$\begin{array}{c c c} \times 10 & \times 10 & \times 1 \\ \hline \text{صدتایی} & \text{دهتایی} & \text{یکی} \\ \hline ۶ & ۲ & ۸ \end{array}$	۸ یکی و ۲ ده تایی و ۶ صدتایی
اعداد بزرگتر از ۹۹۹ اعداد چهار رقمی	$\begin{array}{c c c c} \times 10 & \times 10 & \times 10 & \times 1 \\ \hline \text{هزار} & \text{صدتایی} & \text{دهتایی} & \text{یکی} \\ \hline ۲ & ۹ & ۵ & ۳ \end{array}$	۳ یکی و ۵ ده تایی و ۹ صدتایی و ۲ یک هزار تایی
اعداد بزرگتر از ۹۹۹۹ اعداد پنج رقمی	$\begin{array}{c c c c c} \times 10 & \times 10 & \times 10 & \times 10 & \times 1 \\ \hline \text{هزار} & \text{صدتایی} & \text{دهتایی} & \text{یکی} & \text{دهتایی} \\ \hline ۵ & ۲ & ۴ & ۶ & ۳ \end{array}$	۳ یکی و ۶ ده تایی و ۴ صدتایی و ۲ یک هزار تایی و ۵ ده هزار تایی

مثال در جدول ارزش مکانی مقابل

هزار					
صدتایی	ده تایی	یکی	صدتایی	ده تایی	یکی
۹	۶	۵	۷	۳	۸

به سؤالات زیر پاسخ دهید:

الف) ارزش مکانی رقم ۹ را بنویسید: صدگان هزار

ب) کدام رقم دارای ارزش مکانی دهگان است؟ رقم ۳

پ) در عدد بالا چند دسته‌ی ده هزار تایی وجود دارد؟ ۶ دسته ده هزار تایی

ت) اگر بخواهیم جدول ارزش مکانی بالا را برای یک عدد هفت رقمی بنویسیم، ارزش مکانی بعد از صد هزار تایی چه می‌شود؟

طبق جدول مقابل می‌شود دسته یک میلیون تایی که به آن یکان میلیون می‌گوییم.

۷. نوشتن یک عدد با حروف:

برای اینکه یک عدد را با حروف بنویسیم یا در واقع آن را بخوانیم کافیست آن عدد را طبق جدول ارزش مکانی از سمت راست سه رقم سه رقم جدا کنیم و از سمت چپ شروع به خواندن یا نوشتن آن کنیم.

مثال عدد ۹۵۶۹۳۸۰۷ را با حروف بنویسید.

مرحله اول: از سمت راست سه رقم سه رقم جدا می‌کنیم:

مرحله دوم: از سمت چپ طبق جدول ارزش مکانی می‌خوانیم، می‌نویسیم:

نود و پنج میلیون و ششصد و نود و سه هزار و هشتصد و هفت

۸. نوشتن یک عدد با رقم‌ها:

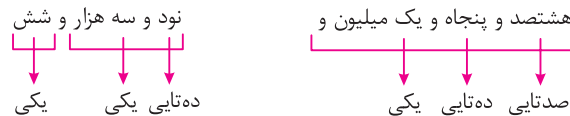
اگر عددی که به فارسی نوشته شده بود را بخواهیم با رقم‌ها بنویسیم، همانطور که می‌خوانیم با رقم از سمت چپ می‌نویسیم فقط باید توجه کنیم که اگر یک ارزش مکانی در نوشتن فارسی وجود نداشت به جای آن رقم صفر را قرار دهیم.

مثال عدد «هشتصد و پنجاه و یک میلیون و نود و سه هزار و شش» را با رقم بنویسید.

پاسخ: در حل اینگونه سؤالات اگر خیلی اشتباه می‌کنید بهتر است از جدول ارزش مکانی کمک بگیرید.

میلیون			هزار					
صد	ده	یکی	صد	ده	یکی	صد	ده	یکی
۸	۵	۱	۰	۹	۳	۰	۰	۶

توجه کنید که در هر طبقه ارزش مکانی میلیارد و میلیون و هزار و یکی‌ها سه ارزش یکی، ده‌تایی و صدتایی داریم که هر کدام نبود به جای آن صفر قرار می‌گیرد: مثلاً در سؤال بالا:

۹. گسترده نویسی

در گسترده‌نویسی یک عدد، هر رقم آن عدد در ارزش مکانی آن رقم ضرب می‌شود و در آخر همه را با هم به صورت جمع می‌نویسیم.

مثال عدد ۴۱۷۹۰۰۵۶۰۰ را به صورت گسترده بنویسید.

پاسخ: مرحله اول: عدد را از سمت راست سه تا سه تا جدا می‌کنیم:

مرحله دوم: ارزش مکانی هر طبقه را بالای آن می‌نویسیم:

۴, ۱۷۹, ۰۰۵, ۶۰۰

هزار میلیون میلیارد
۴, ۱۷۹, ۰۰۵, ۶۰۰

مرحله سوم: هر رقم را در ارزش آن ضرب می‌کنیم و به صورت حاصل جمع می‌نویسیم:

$$۴, ۱۷۹, ۰۰۵, ۶۰۰ = ۴ \times ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ + ۱ \times ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ + ۷ \times ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ +$$

$$۹ \times ۱۰۰۰۰۰۰۰ + ۵ \times ۱۰۰۰۰ + ۶ \times ۱۰۰$$

بنابراین خواهیم داشت:

$$۴۱۷۹۰۰۵۶۰۰ = ۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰ + ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ + ۷۰۰۰۰۰۰۰ + ۹۰۰۰۰۰۰ + ۵۰۰۰۰ + ۶۰۰$$

۶. چند عدد سه رقمی داریم؟

۷. در مورد عدد «۵۸۴۰۰۰۰۰۷۹۱» به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) کدام رقم دارای کمترین ارزش مکانی است؟

ب) کدام رقم‌ها در طبقه‌ی میلیون قرار دارند؟

پ) در این عدد چند دسته‌ی یک میلیارد تایی وجود دارد؟

ت) این عدد را با حروف بنویسید.

۸. عدد «هفتصد و هشت میلیارد و چهارصد هزار و شصت و پنج» را در نظر بگیرید و به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) این عدد را با رقم بنویسید.

ب) گسترده این عدد را بنویسید.

پ) این عدد از بزرگترین عدد ده رقمی چقدر بیشتر است؟

۹. الف) کوچکترین عدد پنج رقمی را بنویسید.

ب) کوچک‌ترین عدد پنج رقمی بدون تکرار ارقام را بنویسید.

پ) بزرگترین عدد پنج رقمی را بنویسید.

ت) بزرگترین عدد پنج رقمی بدون تکرار ارقام را بنویسید.

۱۰. با کارت‌های ۰، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷ هر یک از اعداد خواسته شده را بسازید: (اعداد خواسته شده را با رقم بنویسید.)

الف) کوچکترین عدد هفت رقمی فرد

ب) بزرگترین عدد هشت رقمی فرد

پ) کوچکترین عدد هشت رقمی ممکن بین پنجاه میلیون و شصت میلیون

ت) بزرگترین عدد زوج شش رقمی با دهگان میلیون صفر

درسنامه بخش پذیری

۱۰. تقسیم:

در هر تقسیمی چهار جزء وجود دارد:

مقسوم علیه	مقسوم
خارج قسمت	باقی مانده

۱۱. بخش پذیری

در هر تقسیمی اگر باقی مانده صفر شود می‌گوییم مقسوم بر مقسوم علیه بخش پذیر است. به طور مثال عدد ۱۸ بر عدد ۶ بخش پذیر است زیرا در تقسیم ۱۸ بر ۶ باقی مانده صفر است.

$$\begin{array}{r} ۱۸ : ۶ = ۳ \\ ۱۸ \\ \hline ۱۸ \\ \hline ۰ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۲۳۸ : ۱۹ = ۱۲ \\ ۲۳۸ \\ \hline ۱۹ \\ \hline ۴۸ \\ \hline ۳۸ \\ \hline ۱۰ \end{array}$$

مثال آیا عدد ۲۳۸ بر ۱۹ بخش پذیر است؟ چرا؟

پاسخ: خیر زیرا باقی مانده تقسیم، صفر نشده است.

۱۲. قواعد بخش پذیری

۱- قاعده بخش پذیری بر عدد	۲- توضیحات	۳- مثال
۱	تمام اعداد بر عدد یک بخش پذیر هستند.	۲۰۳۹، ۴۷، ۸
۲	عددی بر ۲ بخش پذیر است که رقم یکانش ۰، ۲، ۴، ۶، ۸ باشند	۵۶، ۱۵۹۳۰، ۷۹۸

۱- قاعده بخش پذیری بر عدد	۲- توضیحات	۳- مثال
۳	عددی بر ۳ بخش پذیر است که جمع رقم‌هایش بر ۳ بخش پذیر باشد.	۲۰۳۱, ۴۷۸۲, ۱۱۱
۵	عددی بر ۵ بخش پذیر است که رقم یکانش ۰ یا ۵ باشد.	۱۵۶۹۳۷۵, ۴۸۹۶۱۰
۶	عددی بر ۶ بخش پذیر است که هم بر ۲ و هم بر ۳ بخش پذیر باشد.	۷۶۹۳۷۴, ۵۰۰۴
۹	عددی بر ۹ بخش پذیر است که جمع رقم‌هایش بر ۹ بخش پذیر باشد.	۱۱۸۸, ۴۳۰۰۲
۱۰	عددی بر ۱۰ بخش پذیر است که رقم یکانش صفر باشد.	۷۸۰, ۹۳۶۸۰
۱۵	عددی بر ۱۵ بخش پذیر است که هم بر ۳ و هم بر ۵ بخش پذیر باشد.	۴۰۸۰, ۱۰۰۳۰۶۵

اعدادی مانند ۴, ۷, ۸, ۰۰۰ که در جدول بالا قاعده بخش پذیری آن‌ها نوشته نشده به این دلیل هست که قاعده آن‌ها در کتاب درسی آموزش و پرورش کلاس ششم تدریس نشده است.

توجه

مثال ۱ دور اعدادی که هم بر ۲ و هم بر ۳ بخش پذیرند دایره بکشید. ۴۹۸ ۶۵۱ ۷۳۹ ۴۱۰۷۰

پاسخ: ۴۱۰۷۰ زیرا یکان آن صفر است پس بر ۲ بخش پذیر است و جمع رقم‌هایش می‌شود: $۱۲ = ۴ + ۱ + ۰ + ۷ + ۰$ که بر ۳ بخش پذیر است.

مثال ۲ در جای خالی عدد سه رقمی ۶ ۵ بزرگترین رقمی را قرار دهید تا عدد حاصل بر ۹ بخش پذیر باشد.

پاسخ: جای خالی رقم ۷ می‌شود زیرا:

که ۱۸ بر ۹ بخش پذیر است پس عدد حاصل می‌شود: ۵۷۶

تمرین

۱۱. با کارت رقم‌های ۰, ۴, ۵, ۳ عددهای زیر را بسازید.

الف. کوچکترین عدد سه رقمی بخش پذیر بر ۵

ب. بزرگترین عدد چهار رقمی که بر ۶ بخش پذیر باشد ولی بر ۵ بخش پذیر نباشد.

۱۲. باقی‌مانده تقسیم عدد ۳۹۲ را بر هر یک از اعداد زیر بنویسید.

الف) تقسیم بر عدد ۲ (ب) تقسیم بر عدد ۳ (پ) تقسیم بر عدد ۵

۱۳. بزرگترین و کوچکترین عدد پنج رقمی بخش پذیر بر ۱۰ را بنویسید به طوری که:

الف) تکرار ارقام مجاز باشد. (ب) تکرار ارقام مجاز نباشد.

۱۴. عدد ۳۶ بر چه اعدادی بخش پذیر است؟ تمام آن‌ها را بنویسید.

۱۵. تمام اعداد بین ۸۰ و ۹۰ را که بر ۳ بخش پذیر هستند ولی بر ۲ بخش پذیر نیستند را بنویسید.

درسنامه معرفی اعداد صحیح

۱۳. عددهای صحیح:

عددهای $..., -۴, -۳, -۲, -۱, ۰, +۱, +۲, +۳, +۴, ...$ را عددهای صحیح می‌نامیم.

این اعداد را روی محور می‌توانیم نمایش دهیم:

توجه داشته باشید که هنگام نوشتن اعداد صحیح مثبت، می‌توانیم علامت عدد را ننویسیم مثلاً به جای $+۱۵$ می‌توانیم بنویسیم: ۱۵

مثال اعداد صحیح منفی را بنویسید:

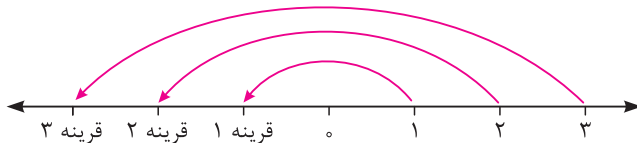
پاسخ: $-1, -2, -3, \dots$

مثال علامت عدد صفر چیست؟

پاسخ: تنها عددی که علامت ندارد عدد صفر است. این عدد نه مثبت و نه منفی است.

۱۴. قرینه اعداد صحیح

روی محور اعداد صحیح اعداد ۱ و ۱- قرینه یکدیگر و اعداد ۲ و ۲- نیز قرینه یکدیگر و تا آخر همین‌طور هستند و قرینه عدد صفر هم خود عدد صفر است.

مثال الف) قرینه عدد ۴۸ + چند است؟ ۴۸-
ب) قرینه عدد ۸۳- چند است؟ ۸۳+

۱۵. مقایسه عددهای صحیح:

بر روی محور عددهای صحیح هر چه به سمت راست پیش برویم، عددها بزرگ‌تر می‌شوند و هر چه به سمت چپ پیش برویم، عددها کوچک‌تر می‌شوند.

مثال مقایسه کنید: ($<$), ($=$), ($>$)

$$\begin{array}{ll} -347 > -79 & -53 < 0 \\ -4 < +1 & 0 < +76 \\ +42 < +508 & 1400 = +1400 & 5693 > -428965 \end{array}$$

تمرین

۱۶. به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف) کوچکترین عدد صحیح مثبت چه عددی است؟

ب) بزرگترین عدد صحیح منفی چند است؟

پ) کوچکترین عدد صحیح نامنفی چند است؟

ت) بزرگترین عدد صحیح نامثبت چه عددی است؟

۱۷. اعداد صحیح بزرگتر از ۵- و کوچکتر از ۳+ را بنویسید.

۱۸. مقایسه کنید. ($<$), ($=$), ($>$)

$$\begin{array}{ll} +1000 & \bigcirc +6 \\ 0 & \bigcirc +7308 \\ +16 & \bigcirc -16 \end{array} \quad \begin{array}{ll} -198 & \bigcirc -4568 \\ +29 & \bigcirc -1440 \\ 0 & \bigcirc -18 \end{array}$$

۱۹. عدد صحیح مربوط به هر نقطه را بنویسید.

۲۰. اگر ساعت ۱۲ ظهر را مبدأ در نظر بگیریم و ساعت‌های بعد از ظهر را با اعداد مثبت و ساعت‌های قبل از ظهر را با اعداد منفی نشان دهیم.

هر یک از زمان‌های زیر را به صورت یک عدد صحیح بنویسید.

الف) ساعت ۱۲ ظهر (ب) ساعت ۹ صبح (پ) ساعت ۵ بعد از ظهر (ت) ۲ ساعت قبل از ظهر

☐ درست ☐ نادرست

درست نادرست

درست ☐ نادرست ☐

درست نادرست

ب) گزینه درست را انتخاب کنید.

١٢٤

9 (3)

10. (2)

٢٥

(۱) دهگان میلیون (۲) صدگان میلیون (۳) یکان میلیارد (۴) دهگان میلیارد

(۱) دهگان میلیون (۲) صدگان میلیون (۳) یکان میلیارد (۴) دهگان میلیارد

100

2 (F

5 (3)

• (2)

۴ (۱)

 $24, 18, 12, \dots$

-6 (۴

- ۱۲ (۳)

-۲۴ (۲

-۳۶ (۱)

۹. عدد ششمین مضرب عدد ۱۵ است.

۱۱. اعداد زوجی که بر ۳ بخش پذیر هستند حتماً بر بخش پذیر هستند.

۱۲. صفر از همه اعداد صحیح منفی است.

۱۳. اگر شماره‌ی هر شکل را با $\triangle$ و تعداد دایره‌ها را با $\star$ نشان دهیم، با توجه به الگو به سوالات زیر پاسخ دهید.

●
شکل (۱)

شکل (۲)

شکل (۳)

(ب) صدمین شکل دارای چند دایره است؟

(پ) چندمین شکل این الگو دارای ۸۳ دایره است.

۱۴. اگر شماره هر عدد الگو را با $\square$ و خود عدد الگو را با $\square$ نشان دهیم یک رابطه برای الگوی زیر بنویسید. $10, 18, 26, \dots$

۱۵. دانش آموزی در صف کلاس خود ایستاده است. از هر طرف صف که می شماریم او نفر هجدهم است. کل دانش آموزان این کلاس چند نفر هستند؟

۱۶. در مورد عدد «صد و دو میلیارد و هشتاد و نه میلیون و هشتصد و ده» به سؤالات زیر پاسخ دهید.

(الف) این عدد چند رقمی است؟
(ب) گسترده آن را بنویسید.

(ب) چه رقم‌هایی در طبقه میلیون آن قرار دارند؟
(ت) این عدد از بزرگ‌ترین عدد دوازده رقمی، چقدر کوچکتر است؟

۱۷. روی ده کارت رقم‌های از صفر تا ۹ نوشته شده است.

الف) کوچکترین عدد ده رقمی زوج را با آن‌ها بنویسید. (به حروف)

(ب) بزرگترین عدد نه رقمی را بنویسید که طبقه هزار آن ارقام ۸، ۷، ۳ باشند. (به حروف)

۱۸. اختلاف بزرگترین و کوچکترین عدد چهار رقمی فرد بخش پذیر بر ۵ را به دست آورید.

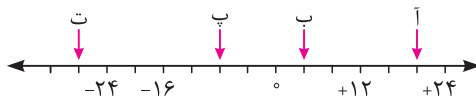
۱۹. در جای خالی عدد چهار رقمی $\bigcirc$ ۷۲۱ بزرگترین رقمی را قرار دهید که

الف) عدد حاصل بر ۳ بخش پذیر باشد.

ب) باقی مانده آن بر ۹ برابر با ۶ شود.

۲۰. اعداد صحیح بین ۳- و ۳ را از کوچک به بزرگ از سمت چپ بنویسید.

۲۱. روی محور زیر تمام فاصله ها مساوی هستند. اعداد صحیح خواسته شده را بنویسید.

پادداشت:

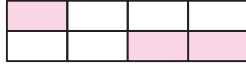
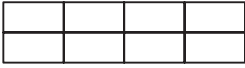
فصل دوم: کسر

درسنامه

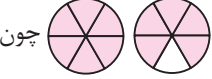
درسنامه جمع و تفریق کسرها

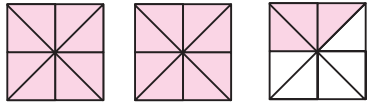
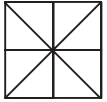
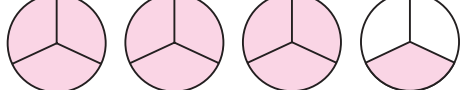
۱. کسر:

اگر شکلی مانند را به طور مثال به چهار قسمت مساوی تقسیم کنیم و سه قسمت از این چهار قسمت را رنگ کنیم چون یک شکل کامل رنگ نشده است می‌گوییم $\frac{3}{4}$ آن شکل رنگ شده است. اکنون در جدول زیر با توجه به هر واحد، مقدار رنگ شده از شکل‌ها را به صورت کسر نوشته‌ایم:

کسر	مقدار رنگ شده	واحد
$\frac{1}{4}$		
$\frac{3}{8}$		
$\frac{0}{3} = 0$		
$\frac{4}{4} = 1$		

۲. عدد مخلوط:

اگر شکلی مانند را به طور مثال به شش قسمت مساوی تقسیم کنیم و بیش از یک واحد از آن را رنگ کنیم چون بیش از یک شکل کامل رنگ شده است، مقدار رنگ شده را به صورت کسر $\frac{11}{6}$ یا عدد مخلوط $1\frac{5}{6}$ می‌نویسیم. اکنون در جدول زیر با توجه به هر واحد، مقدار رنگ شده از هر شکل را به صورت کسر و عدد مخلوط نوشته‌ایم:

کسر بزرگ‌تر از واحد	عدد مخلوط	مقدار رنگ شده	واحد
$\frac{19}{8}$	$2\frac{3}{8}$		
$\frac{10}{3}$	$3\frac{1}{3}$		

۳. تبدیل عدد مخلوط به کسر

برای تبدیل عدد مخلوط به کسر می‌توانیم مانند نمونه این کار را انجام دهیم:

$$5\frac{2}{9} = \frac{(5 \times 9) + 2}{9} = \frac{45 + 2}{9} = \frac{47}{9}$$

صورت + مخرج $\times$ عدد واحد کامل
مخرج عدد مخلوط

$$12\frac{1}{5} = \frac{(12 \times 5) + 1}{5} = \frac{60 + 1}{5} = \frac{61}{5}$$

۴. تبدیل عدد کسری به عدد مخلوط

توجه کنید که هر کسری به عدد مخلوط تبدیل نمی‌شود. فقط کسرهای بزرگتر از واحد (کسرهایی که صورت آن‌ها از مخرجشان بزرگتر است) هستند که به عدد مخلوط تبدیل می‌شوند. برای این کار کافیست صورت را بر مخرج تقسیم کرده و کارهای زیر را انجام دهیم.

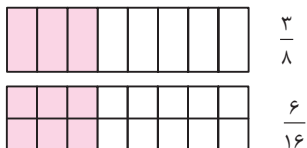
$$\begin{array}{r} 13 \overline{) 2} \\ \underline{12} \\ 1 \end{array} \quad \begin{array}{r} 39 \overline{) 7} \\ \underline{-35} \\ 4 \end{array}$$

$$\frac{13}{12} = 1 \frac{1}{12} \quad \frac{39}{35} = 1 \frac{4}{35}$$

۵. کسرهای مساوی:

اگر صورت و مخرج یک کسر را در عددی ضرب کنیم، کسر حاصل با کسر اولیه مساوی است مثلاً کسر $\frac{3}{8}$ با کسر $\frac{6}{16}$ برابر است.

$$\frac{3}{8} = \frac{3 \times 2}{8 \times 2} = \frac{6}{16}$$

مثال آیا دو کسر $\frac{42}{72}$ و $\frac{7}{12}$ با یکدیگر مساوی هستند؟ چرا؟

پاسخ: بله زیرا صورت و مخرج کسر $\frac{7}{12}$ در یک عدد (۶) ضرب شده است:

$$\frac{7}{12} = \frac{7 \times 6}{12 \times 6} = \frac{42}{72}$$

۶. ساده کردن کسرها:

هر گاه صورت و مخرج یک کسر را بر عددی تقسیم کنیم، کسر حاصل، ساده شده‌ی کسر اولیه است که طبیعتاً با کسر اولیه مساوی است. مانند:

$$\frac{18}{24} = \frac{18 \div 6}{24 \div 6} = \frac{3}{4}$$

$$\frac{48}{90} = \frac{48 \div 6}{90 \div 6} = \frac{8}{15}$$

مثال کسر زیر را ساده کنید.

۷. جمع و تفریق کسرها با مخرج‌های برابر:

اگر دو یا چند کسر دارای مخرج‌های برابر باشند برای جمع یا تفریق آن‌ها یکی از مخرج‌ها را نوشته و بعد صورت‌ها را جمع یا تفریق می‌کنیم.

$$\frac{\bigcirc}{\triangle} + \frac{\square}{\triangle} = \frac{\bigcirc + \triangle}{\triangle}$$

$$\frac{\bigcirc}{\triangle} - \frac{\square}{\triangle} = \frac{\bigcirc - \triangle}{\triangle}$$

مثال حاصل هر یک را به دست آورید:

$$۱) \frac{3}{8} + \frac{7}{8} = \frac{3+7}{8} = \frac{10}{8}$$

$$۲) \frac{6}{11} - \frac{4}{11} = \frac{6-4}{11} = \frac{2}{11}$$

$$۳) \frac{17}{31} + \frac{16}{31} - \frac{8}{31} + \frac{1}{31} = \frac{17+16-8+1}{31} = \frac{26}{31}$$

۸. جمع و تفریق کسرها با مخرج‌های نابرابر:

اگر دو یا چند کسر دارای مخرج‌های نابرابر باشند، نمی‌توانیم آن‌ها را با یکدیگر جمع یا تفریق کنیم. پس برای اینکه بشود آن‌ها را جمع یا تفریق کرد کافیست کسرهای مساوی با هر یک بنویسیم که مخرج‌های برابر (مشترک) داشته باشند به طور مثال دو کسر $\frac{1}{7}$ و $\frac{4}{5}$ را چون مخرج‌هایشان برابر نیست نمی‌توانیم با یکدیگر جمع کنیم اما برای جمع کردن آن‌ها کافیست کسرهایی مساوی با هر یک بنویسیم که مخرج‌های برابر داشته باشند:

$$\frac{1}{7} = \frac{1 \times 5}{7 \times 5} = \frac{5}{35}$$

$$\frac{4}{5} = \frac{4 \times 7}{5 \times 7} = \frac{28}{35}$$

$$\frac{5}{35} + \frac{28}{35} = \frac{5+28}{35} = \frac{33}{35}$$

حالا به جای جمع $\frac{1}{7}$ و $\frac{4}{5}$ کسرهای $\frac{5}{35}$ و $\frac{28}{35}$ را جمع می‌کنیم:

$$\frac{13}{8} - \frac{2}{5} = \frac{13 \times 5}{8 \times 5} - \frac{2 \times 8}{5 \times 8} = \frac{65}{40} - \frac{16}{40} = \frac{49}{40}$$

مثال حاصل را به دست آورید:

۹. جمع و تفریق کسرها با مخرج‌های نابرابر با استفاده از کوچکترین مخرج مشترک کسرها:

اگر در جمع و تفریق کسرها مخرج‌ها نابرابر باشند بهتر است ابتدا کوچکترین مخرج مشترک دو کسر را بیابیم و سپس جمع یا تفریق را انجام دهیم.

$$۱) \frac{5}{6} + \frac{1}{8} =$$

مثال حاصل هر یک را به دست آورید:

برای به دست آوردن کوچکترین مخرج مشترک مراحل زیر را انجام می‌دهیم:

مرحله اول: نوشتن مضرب‌های مخرج‌ها:

$$۸ \text{ مضرب‌های } ۸ = ۸, ۱۶, ۲۴, ۳۲, \dots$$

$$۶ \text{ مضرب‌های } ۶ = ۶, ۱۲, ۱۸, ۲۴, ۳۰, \dots$$

مرحله دوم: مشخص کردن کوچکترین مضرب مشترک: ۲۴

مرحله سوم: کسر مساوی با هر کسر که مخرج ۲۴ داشته باشد را می‌نویسیم و جمع را انجام می‌دهیم.

$$\left. \begin{array}{l} \frac{5}{6} = \frac{20}{24} \quad (\times 4) \\ \frac{1}{8} = \frac{3}{24} \quad (\times 3) \end{array} \right\} \Rightarrow \frac{5}{6} + \frac{1}{8} = \frac{20}{24} + \frac{3}{24} = \frac{23}{24}$$

۱۰. جمع و تفریق اعداد مخلوط:

هر گاه در جمع و تفریق کسرها به اعداد مخلوط برخورد کردیم می‌توانیم آن‌ها را با راه‌حل‌های متفاوتی حل کنیم اما عمومی‌ترین روش این است که اعداد مخلوط را به کسر تبدیل کنیم و مانند قسمت‌های ۷ و ۸ و ۹ همین درس به حل آن‌ها بپردازیم.

مثال حاصل را به دست آورید:

$$۵ - ۲\frac{3}{7}$$

$$\frac{5}{1} - \frac{17}{7} = \frac{5 \times 7}{1 \times 7} - \frac{17}{7} = \frac{35}{7} - \frac{17}{7} = \frac{18}{7} = ۲\frac{4}{7}$$

$$۵ - ۲\frac{3}{7} = ۴\frac{7}{7} - ۲\frac{3}{7} = (۴ - ۲) + (\frac{7}{7} - \frac{3}{7}) = ۲\frac{4}{7}$$

راه حل اول:

راه حل دوم:

۱۱. مقایسه کسرها

برای مقایسه کسرها روش‌های مختلفی وجود دارد که در اینجا به ذکر ۳ روش می‌پردازیم:

الف) به کمک محور اعداد:

اگر بخواهیم مثلاً دو کسر $\frac{3}{4}$ و $\frac{5}{6}$ را با هم مقایسه کنیم کافیست مکان هر کدام را روی محور اعداد مشخص کنیم تا متوجه شویم کدام بزرگتر یا کوچکتر است.

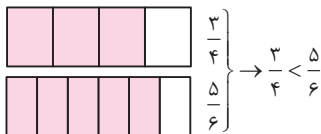
ب) با مخرج مشترک گرفتن:

اگر بخواهیم مثلاً دو کسر $\frac{3}{4}$ و $\frac{5}{6}$ را با این روش مقایسه کنیم کافیست مخرج مشترک این دو کسر را مشخص کنیم و کسرهای مساوی آن‌ها با مخرج‌های مشترک را با هم مقایسه کنیم.

$$\left. \begin{array}{l} \frac{3 \times 3}{4 \times 3} = \frac{9}{12} \\ \frac{5 \times 2}{6 \times 2} = \frac{10}{12} \end{array} \right\} \rightarrow \frac{9}{12} < \frac{10}{12} \rightarrow \frac{3}{4} < \frac{5}{6}$$

پ) با رسم شکل

اگر بخواهیم مثلاً دو کسر $\frac{3}{4}$ و $\frac{5}{6}$ را با این روش مقایسه کنیم باید برای هر دو کسر شکل رسم کنیم:

شکل انتخابی باید در دو کسر یک اندازه باشد.

کلاس

تمرین

۱. حاصل هر یک از عبارت‌های زیر را به دست آورید:

الف) $\frac{7}{19} + \frac{6}{19} - \frac{4}{19} =$

ب) $\frac{5}{6} + \frac{3}{11} =$

پ) $۲\frac{2}{3} - ۱\frac{1}{4} =$

ت) $۶\frac{3}{8} - ۵ =$

۲. حاصل هر یک از عبارتهای زیر را با به دست آوردن کوچکترین مخرج مشترک به دست آورید:

الف) $\frac{1}{6} + \frac{5}{12} =$

ب) $\frac{11}{14} - \frac{5}{21} =$

۳. هر یک از کسرهایی زیر را با یکدیگر مقایسه کنید. ($<$, $=$, $>$)

$\frac{2}{4} \bigcirc \frac{2}{3}$

$\frac{7}{15} \bigcirc \frac{9}{20}$

$\frac{3}{5} \bigcirc \frac{4}{7}$

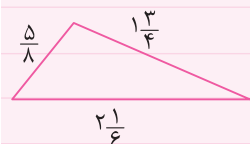
$\frac{5}{9} \bigcirc \frac{6}{13}$

۴. هر یک از کسرهایی زیر را تا حد امکان ساده کنید.

الف) $\frac{135}{90} =$

ب) $\frac{91}{112} =$

۵. محیط شکل مقابل را حساب کنید.

درسنامه ضرب کسرها

۱۲. ضرب کسرها

برای به دست آوردن حاصل ضرب هر دو کسر در یکدیگر باید صورت آن کسرها را در یکدیگر و مخرج آن‌ها را نیز در یکدیگر ضرب کرد.

$\frac{\bigcirc}{\triangle} \times \frac{\square}{\star} = \frac{\bigcirc \times \square}{\triangle \times \star}$

مثال حاصل هر یک را به دست آورید:

$\frac{4}{5} \times \frac{3}{5} = \frac{12}{25}$, $\frac{7}{9} \times \frac{7}{4} = \frac{49}{36}$, $\frac{7}{5} \times \frac{3}{8} = \frac{21}{40}$

$6 \times \frac{3}{7} = \frac{6}{1} \times \frac{3}{7} = \frac{18}{7}$

۱۳. ضرب عددهای مخلوط

برای ضرب عددهای مخلوط باید حتماً عددهای مخلوط را به کسر تبدیل کنیم و سپس مانند ضرب کسرها که در شماره ۱۲ گفته شد عمل ضرب را انجام دهیم:

مثال حاصل هر یک را به دست آورید.

$2\frac{1}{4} \times 5\frac{2}{3} = \frac{9}{4} \times \frac{17}{3} = \frac{153}{12}$

$3\frac{5}{9} \times \frac{4}{5} = \frac{32}{9} \times \frac{4}{5} = \frac{128}{45}$

$2 \times 3\frac{1}{8} = 2 \times \frac{25}{8} = \frac{2}{1} \times \frac{25}{8} = \frac{50}{8}$

۱۴. معکوس یک کسر:

وقتی می‌گوییم یک کسر را معکوس کرده‌ایم یعنی جای صورت و مخرج آن را عوض کرده‌ایم.

تذکرات لازم:

۱- عدد صفر معکوس ندارد:

چون در ریاضی $\frac{1}{0}$ تعریف نشده است.

۲- تنها عددی که معکوسش با خودش برابر است عدد ۱ است.

مثال

عدد	$\frac{4}{9}$	$\frac{1}{8}$	۱۹	$\frac{3}{10} = 0.3$	$\frac{5}{3} = 1\frac{2}{3}$	$\frac{24}{10} = 2\frac{4}{5}$
معکوس	$\frac{9}{4}$	۸	$\frac{1}{19}$	$\frac{10}{3}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{5}{24}$

نشر گل واژه
ناشر تخصصی کتاب‌های
کمک آموزشی

گلبیگ

درسنامه

امتحان

آزمون جامع

پاسخ تشریحی

۶ اُم

دوره ابتدایی

علوم تجربی

- درسنامه و نکات کلیدی هر درس
- سوالات طبقه‌بندی شده با پاسخ تشریحی
- آزمون جامع نوبت اول و دوم

۶-۲

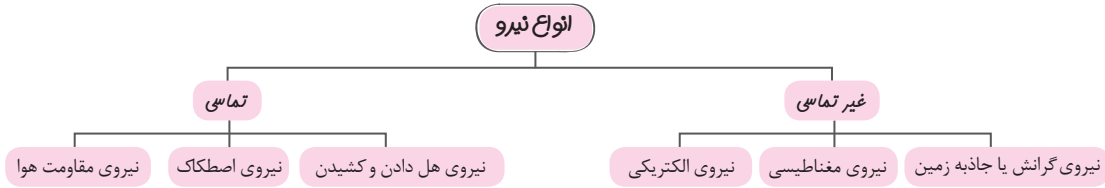
الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید:	
۱. نیرو قابل دیدن نیست ولی می‌توان آن را حس کرد.	☐ درست ☐ نادرست
۲. باد کردن بادکنک نوعی وارد کردن نیرو است.	☐ درست ☐ نادرست
۳. زمانی حرکت جسم دچار تغییر می‌شود که به آن نیرویی وارد شود.	☐ درست ☐ نادرست
۴. فشار بر پدال گاز موجب تغییر جهت نیرو می‌شود.	☐ درست ☐ نادرست
۵. هنگام هل دادن یک جسم حتماً آن جسم جابه‌جا می‌شود.	☐ درست ☐ نادرست
۶. در پهن کردن خمیر نان اثر نیرو به صورت تغییر شکل جسم است.	☐ درست ☐ نادرست
۷. در فشردن پدال ترمز اثر نیرو به صورت تغییر سرعت حرکت جسم است.	☐ درست ☐ نادرست
ب) پاسخ درست را انتخاب کنید.	
۸. زمانی که تیر در کمان کشیده و رها می‌شود چه عملی انجام می‌شود؟	الف) کشیدن (ب) هل دادن (ج) تغییر جهت (د) همه‌ی موارد
۹. اثرات نیرو کدامند؟	الف) تغییر شکل و جهت (ب) اندازه و سرعت (ج) به حرکت درآمدن، توقف (د) همه‌ی موارد
۱۰. در کدام شرایط، نیروها یکدیگر را خنثی می‌کنند؟	الف) مساوی و هر دو جهت یکسان باشند. (ب) مساوی و خلاف جهت هم باشند. (ج) اندازه یکی بزرگتر و جهت‌ها مخالف باشد. (د) اندازه یکی بزرگتر و جهت‌ها یکسان باشد.
۱۱. در کدام حالت نیروها اثر همدیگر را خنثی می‌کنند؟	الف) (ب) (ج) (د)
۱۲. در وارد کردن نیرو حداقل چند جسم باید وجود داشته باشد؟	الف) یک جسم (ب) دو جسم (ج) جسم نیاز ندارد. (د) تعداد جسم تأثیری ندارد.
۱۳. هنگامی که یک وزنه‌بردار، وزنه را از زمین بلند می‌کند و تا بالای سر می‌برد چه عملی را انجام نمی‌دهد؟	الف) کشیدن (ب) تغییر شکل (ج) هل دادن (د) تغییر جهت
پ) جملات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.	
۱۴. اگر به دیوار تکیه دهیم دیوار هم به ما وارد می‌کند.	
۱۵. عامل اصلی همه‌ی حرکت‌ها است.	
۱۶. نیرو از دو جسم بر یکدیگر ایجاد می‌شود.	
۱۷. در علوم به هل دادن، کشیدن می‌گویند.	
۱۸. عاملی که موجب تغییر شکل یا تغییر سرعت یک جسم می‌شود می‌باشد.	
ت) هر یک از عبارت‌های ستون سمت راست را به عبارت مناسب ستون سمت چپ وصل کنید.	
الف	ب
۱۹. راه بردن کالسکه نوزاد توسط مادر	☐ کشیدن
۲۰. باز کردن درب یخچال	☐ هل دادن یا فشردن
۲۱. بلند کردن کیف از روی زمین	☐ هل دادن یا فشردن
۲۲. پرتاب موشک	☐ هل دادن یا فشردن
۲۳. باز کردن درب کابینت آشپزخانه	☐ کشیدن
۲۴. شوت کردن توپ ساکن	☐ کشیدن
۲۵. فشردن دکمه آیفون درب	☐ هل دادن یا فشردن
	☐ هل دادن و فشردن

ث) با توجه به عبارت داده شده به سؤال پاسخ دهید.

۲۶. وقتی که توپی را به طرف شما می‌اندازند و شما با کنار پای خود آن را نگه می‌دارید؛ و سپس ضربه‌ای به آن وارد می‌کنیم. این مثال در علوم ناشی از چیست؟ توضیح دهید.

درس هفتم: ورزش و نیرو (۲)

درسنامه

نیروها را به دو گروه تماسی و غیر تماسی تقسیم می کنند:

- ۱- در نیروهای غیر تماسی برای ایجاد نیرو نیازی به تماس بین دو جسم نیست مانند نیروی مغناطیسی و ...
 ۲- در نیروهای تماسی برای ایجاد نیرو دو جسم باید با هم در تماس باشند مانند نیروی هل دادن و کشیدن و ...

انواع نیروها	تعریف	مثال
غیر تماسی	نیروی گرانش یا جاذبه زمین	نیروی که زمین به همه ی اجسام اطراف خود وارد می کند و آنها را به سمت خود می کشد.
	نیروی مغناطیسی	نیروی که یک آهن ربا به آهن ربای دیگر یا اجسام دیگر وارد می کند.
	نیروی الکتریکی	نیروی که باعث جذب خرده های کاغذ به شانه یا میله پلاستیکی مالش داده شده به موی سر یا پارچه پشمی بوجود می آید.
تماسی	نیروی اصطکاک	جاری شدن آب از بالای آبشار و ...
	نیروی مقاومت هوا	بستن درب یخچال و ...
	نیروی هل دادن و کشیدن	چسباندن بادکنک مالش داده شده به موی سر به دیوار و ...

نیروی گرانشی یا جاذبه زمین (نیروی غیر تماسی):

به طور کلی نیروسنج ها برای اندازه گیری نیرو به کار می رود یکای اندازه گیری نیرو، نیوتون است. مثلاً وزن یک هندوانه ۵ کیلوگرمی حدود ۵۰ نیوتون است.
 ■ برای اندازه گیری جرم از ترازو استفاده می شود البته مردم اشتباهاً به جای جرم از وزن استفاده می کنند که از لحاظ علمی درست نیست، درست این است که بگوئیم جرم این هندوانه ۵ کیلوگرم است.

تفاوت وزن و جرم	جرم	وزن
تعریف	مقدار ماده تشکیل دهنده یک جسم	نیروی جاذبه ای که از طرف زمین بر جسم وارد می شود.
واحد اندازه گیری	کیلوگرم	نیوتون
وسیله اندازه گیری	ترازو	نیروسنج
ویژگی	جرم در همه ی جهان ثابت است	وزن در هر نقطه ای از جهان تغییر می کند.
عوامل مؤثر	تعداد ذرات، جرم هر ذره	جرم جسم و شتاب جاذبه ی سیاره

نیروی اصطکاک (نیروی تماسی):

نیروی اصطکاک در خلاف جهت حرکت، بر جسم اثر می کند.

نیروی که سبب کند شدن حرکت می شود «نیروی اصطکاک» می گویند. مانند: ترمز گرفتن دوچرخه ی در حال حرکت.
 در آزمایش کتاب درسی داریم: با رها کردن باتری قلمی روی دو سطح شیب دار مشابه ولی یک سطح با سرامیک و دیگری با موکت پوشیده شده، مشاهده می شود که مسافت طی شده روی موکت خیلی کمتر از سرامیک می باشد چون اصطکاک بین باتری قلمی و موکت خیلی بیشتر از سرامیک است.
 ■ اصطکاک می تواند هم مفید باشد هم مضر، به همین دلیل در بعضی موارد سعی می کنیم که نیروی اصطکاک را کاهش و در مواردی افزایش دهیم.
 ۱- روش های زیاد کردن اصطکاک: بستن زنجیر به چرخ اتومبیل در روزهای برفی، پوشیدن کفش آج دار در کوهنوردی و ...

اصطکاک بر کشتی‌ها و هواپیماهای در حال حرکت و پرواز هم اثر می‌کند.

چون ملکول‌های هوا و آب در برابر حرکت جسم مقاومت می‌کند. حرکت در آب سخت‌تر از حرکت در هوا است چون فاصله‌ی بین ملکول‌های آب کمتر از فاصله‌ی بین ملکول‌های هوا است.

نیروی مقاومت هوا (نیروی تماسی):

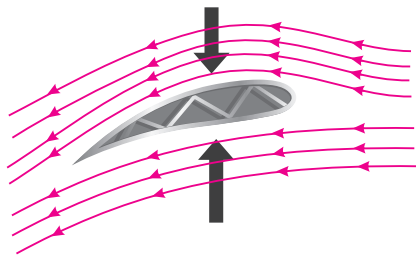
به نیرویی که وقتی جسمی در هوا حرکت می‌کند در خلاف جهت بر آن وارد می‌شود «نیروی مقاومت هوا» می‌گویند. مانند: نیرویی که در اتومبیل یا هواپیمایی در حال حرکت وارد می‌شود.

■ برای اینکه اجسام بتوانند به راحتی در هوا حرکت کنند باید شکل آنها به گونه‌ای طراحی شود که نیروی مقاومت هوا کمترین اثر را بر جسم بگذارد مثلاً شکل آن را دوکی شکل می‌سازند.

پرواز

■ در آزمایش کتاب درسی با فوت کردن سریع میان دو بادکنک آویزان شده کنار هم آنها به هم نزدیک‌تر می‌شوند چون با فوت کردن سریع فشار میان دو بادکنک کمتر از اطراف دو بادکنک می‌شود.

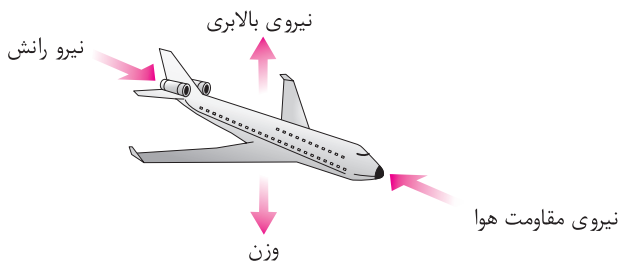
در آزمایش کتاب درسی با فوت کردن سریع نوار کاغذی میان کتاب مشاهده می‌شود که فشار هوای روی سطح کاغذ کمتر از فشار پشت نوار کاغذ شده و نوار کاغذ رو به بالا هل داده می‌شود.

■ بال هواپیما را به گونه‌ای طراحی می‌کنند که وقتی هواپیما به سرعت روی باند حرکت می‌کند هوای بالای بال نسبت به هوای پائین بال سرعت بیشتری پیدا کرده که سبب اختلاف فشار در بالا و پائین بال و ایجاد نیروی خالص به طرف بالا می‌شود، این نیرو می‌تواند حتی از نیروی جاذبه وارد بر هواپیما هم بیشتر شده و آن را به طرف بالا هل دهد.

■ به هواپیمایی در حال پرواز علاوه بر نیروی جاذبه‌ی زمین و مقاومت هوا، نیروی رو به بالایی نیز وارد می‌شود که به آن **نیروی بالابری** می‌گویند.

به هواپیمایی در حال پرواز ۴ نیروی رانش، وزن، مقاومت هوا و بالابری وارد می‌شود.

توجه: چرا در روزهای طوفانی امکان جدا شدن سقف شیروانی خانه‌های قدیمی زیاد است؟

وزش باد شدید در بالای شیروانی باعث کمتر شدن فشار هوا در بالای شیروانی نسبت به پائین شیروانی شده و نیروی بالابری باعث به بالا رفتن شیروانی و جدا شدن آن می‌شود. برای همین بالای شیروانی‌ها پنجره‌هایی گذاشته می‌شود که از نیروی بالابری جلوگیری کند.

سؤالات امتحانی درس هفتم: ورزش و نیرو (۲)

(الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید:

۱. در خودروها با کم کردن مقاومت هوا، مصرف سوخت کاهش می‌یابد. ☐ درست ☐ نادرست
۲. مقدار ماده‌ی تشکیل‌دهنده‌ی جسم را وزن می‌گویند. ☐ درست ☐ نادرست
۳. صاف کردن دو سطح موجب کاهش اصطکاک می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست
۴. هنگام بالا رفتن هواپیما مقدار نیروی بالابری کمتر از نیروی جاذبه زمین است. ☐ درست ☐ نادرست
۵. وزن یک جسم همیشه ثابت است. ☐ درست ☐ نادرست

(ب) پاسخ درست را انتخاب کنید.

۶. کدام نیرو تماسی است؟
(الف) وزن (ب) مغناطیسی (ج) گرانشی (د) مقاومت هوا
۷. نیرویی که سبب کند شدن حرکت اجسام می‌شود چه نام دارد؟
(الف) جاذبه (ب) اصطکاک (ج) گرانش (د) مغناطیسی
۸. وقتی هواپیما می‌خواهد از زمین بلند شود، فشار روی بال‌ها چه می‌شود؟ و هواپیما توسط چه نیرویی به سمت بالا حرکت می‌کند؟
(الف) کم، بالابری (ب) زیاد - بالابری (ج) کم - مقاومت هوا (د) زیاد - گرانشی
۹. نیرویی که باعث می‌شود بادکنک به دیوار بچسبد چه نام دارد؟
(الف) گرانشی (ب) اصطکاک (ج) مغناطیسی (د) الکتریکی
۱۰. به ترتیب یکا و وسیله اندازه‌گیری وزن چیست؟
(الف) نیوتون، نیروسنج (ب) کیلوگرم، نیروسنج (ج) نیوتون، ترازو (د) کیلوگرم، ترازو
۱۱. وزن یک اتومبیل ۹۰۰ کیلوگرمی چند نیوتون است؟
(الف) ۹ نیوتون (ب) ۹۰ نیوتون (ج) ۹۰۰ نیوتون (د) ۹۰۰۰ نیوتون

(پ) جملات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.

۱۲. خط کش پلاستیکی در اثر مالش به پارچه پشمی دارای می‌شود.
۱۳. نیرویی که یک آهن‌ربا به آهن‌ربای دیگر وارد می‌کند نیروی نام دارد.
۱۴. برای اندازه‌گیری جرم معمولاً از وسیله‌ای به نام استفاده می‌شود.
۱۵. جهت نیروی جاذبه زمین به سمت است.
۱۶. تأثیر نیروی مقاومت هوا بر اجسام به آن‌ها بستگی دارد.

(ت) هر یک از عبارات ستون سمت راست را به عبارات مناسب ستون سمت چپ وصل کنید.

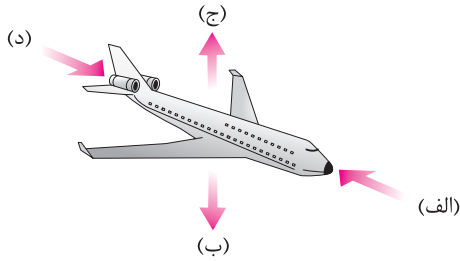
نیروی گرانشی	۱۷. کدام نیرو از طرف موتور هواپیما وارد می‌شود.
نیروی رانش	۱۸. نیروی مقاومی که به هواپیمای در حالت حرکت وارد می‌شود.
نیروی مغناطیسی	۱۹. نیرویی که سبب چرخش سیارات منظومه شمسی به دور خورشید می‌شود.
نیروی مقاومت هوا	۲۰. نیرویی که سبب بسته شدن درب یخچال می‌شود.
نیروی اصطکاک	

(ث) جدول زیر را کامل کنید:

مثال	نیرو یا نیروهای وارد شده
پسری از کوه بالا می‌رود	نیروی گرانشی، نیروی اصطکاک
۲۱. اساس کار قطب نما	
۲۲. بادکنک به دیواره چسبیده	
۲۳. هواپیمای در حال پرواز	
۲۴. جذب یا دفع آهن‌ربا	
۲۵. سرازیر شدن آبشار	

ج) قسمت‌های شکل را کامل کنید.

۲۶. نام نیروهایی که به هواپیمای در حال پرواز وارد می‌شود را بنویسید.

..... (الف)

..... (ب)

..... (ج)

..... (د)

۲۷. در شکل روبه‌رو حرکت توپ را نشان می‌دهد شما جهت حرکت نیروی اصطکاک را نشان دهید.

ج) به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.

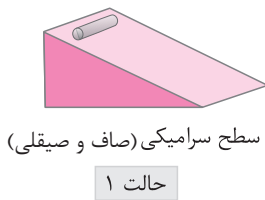
۲۸. چه ارتباطی بین ارتفاع جسم رها شده و انرژی ذخیره شده در آن وجود دارد؟

۲۹. سه راه کم کردن اصطکاک را بنویسید.

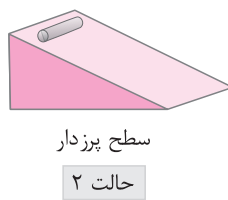
۳۰. دو راه افزایش اصطکاک در روزهای برفی را بنویسید.

۳۱. اگر با یک لوله خودکار به وسط بادکنک‌های آویزان شده فوت کنیم چه اتفاقی می‌افتد؟ چرا؟

۳۲. طبق تصویر، باتری قلمی در کدام حالت زودتر متوقف می‌شود؟ چرا؟

سطح سرامیکی (صاف و صیقلی)

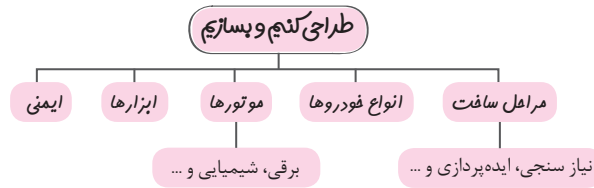
سطح پرزدار

۳۳. چه رابطه‌ای میان سطح صاف و صیقلی و حرکت باتری قلمی در سطح شیب‌دار وجود دارد؟

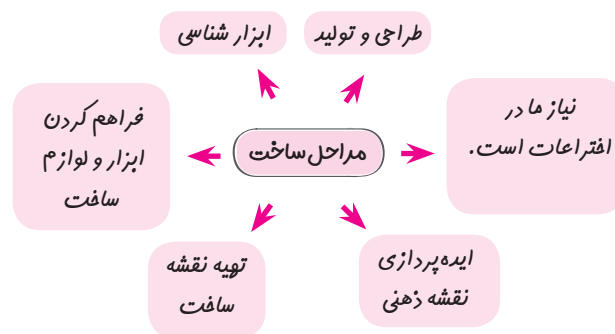
۳۴. چه نیرویی باتری قلمی را به سمت پایین می‌کشد؟

درس هشتم: طراحی کنیم و بسازیم

درسنامه

در این درس با مراحل ساخت و تهیه یک کاردستی (دست سازه) از مواد دور ریختنی که قابلیت حرکت داشته باشد آشنا خواهیم شد. (مواد دور ریختنی مثل جعبه و قوطی شیر، جعبه پنیر، جعبه کفش، بطری نوشابه، ظرف ماست و...)

از انرژی آب یا انرژی باد، انرژی ذخیره شده در فنر و کش‌ها، انرژی شیمیایی سوخت‌ها، انرژی الکتریکی و ... می‌توان برای به حرکت درآوردن اجسام استفاده کرد.

گفتگو

ابزارها برای آسانتر شدن کارها، بالا رفتن سرعت کارها، دقت بیشتر کارها، ایمنی بیشتر طراحی شده است.
انواع ابزارها:

ابزار	مثال
ابزارهای اندازه‌گیری	(خط‌کش، متر، کولیس و ...)
ابزارهای برش	(تیغ، قیچی، اره و ...)
ابزارهای دستی	(پیچ‌گوشتی، انبردست، چکش و ...)
ابزارهای اتصال	(میخ، پیچ، چسب، جوش و لحیم و ...)

توجه: هر ابزاری برای کار خاصی طراحی شده است و ما باید روش کار و نکات ایمنی کار با ابزارها را از بزرگ‌ترها فرا بگیریم.

خودرو

■ بخش‌های اصلی هر خودرو شامل: موتور، بدنه، وسایل انتقال حرکت، چرخ‌ها، ترمز و فرمان و ... می‌باشد و برای انتقال حرکت موتورها از وسایلی مانند تسمه، زنجیر، کابل، قرقره، چرخ‌دنده و ... استفاده می‌شود.

نوع سوخت (گازی، بنزینی، گازوئیل و ...)

اندازه موتور (کوچک و بزرگ و ...)

نوع موتور (کوکی، برقی، شیمیایی و ...)

تفاوت خودروها با هم

شکل موتور (سدان، هاچبک، استیشن و ...)

تعداد، نوع و اندازه چرخ‌ها (۳ یا ۴ یا ۱۸)

نوع کاربر موتور (سواری، باربری، کشاورزی و ...)

کتابخانه

بیشتر خودروها با سوخت‌های فسیلی مثل گازوئیل و بنزین و ... حرکت می‌کنند هر چند امروزه استفاده از موتورهای الکتریکی به دلیل حفظ محیط زیست و ... رو به افزایش است.

موتور الکتریکی

■ موتور الکتریکی وسیله‌ای است که انرژی الکتریکی را به انرژی حرکتی تبدیل می‌کند مثل ماشین لباسشویی، چرخ گوشت و ... برخی از موتورهای الکتریکی (آرمیچر) با باتری کار می‌کند و در بیشتر اسباب‌بازی‌ها از این نوع موتور استفاده می‌شود و می‌تواند یک محور را به چرخش در آورده و از این چرخش برای به حرکت در آوردن خیلی چیزها استفاده کرد.

سوالات امتحانی درس هشتم: طراحی کنیم و بسازیم

۸

الف) درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید:	
۱. در ماشین‌های برقی و کنترلی برای حرکت از موتورهای گرمایی استفاده می‌شود.	درست ☐ نادرست ☐
۲. انرژی لازم برای حرکت توربین‌های بادی تولید برق از انرژی باد تأمین می‌شود.	درست ☐ نادرست ☐
۳. در قدیم برای حرکت سریع قایق‌ها از انرژی باد استفاده می‌شد.	درست ☐ نادرست ☐
۴. در ساعت‌های دیواری قدیمی از موتورهای کوکی (فنری) استفاده می‌شد.	درست ☐ نادرست ☐
۵. در ساعت‌های دیواری کوکی قدیمی انتقال نیرو توسط چرخ دنده انجام می‌شد.	درست ☐ نادرست ☐
۶. ب) پاسخ درست را انتخاب کنید. امروزه در ساعت‌های جدید از چه نوع موتورهایی استفاده می‌شود؟	الف) کوکی ب) الکتریکی ج) فنری د) تسمه
۷. کدامیک از وسایل زیر برای انتقال نیرو در یک وسیله مناسب است؟	الف) باتری ب) موتور الکتریکی ج) تسمه د) فنر
۸. در دوچرخه انتقال نیرو توسط کدام مورد انجام می‌شود؟	الف) موتور الکتریکی ب) تسمه ج) زنجیر د) چرخ
۹. در کولرهای آبی انتقال نیرو توسط کدام قسمت انجام می‌شود؟	الف) موتور الکتریکی ب) آرمیچر ج) دنده د) تسمه
۱۰. در ساخت کاردستی از چه ابزاری برای اندازه‌گیری استفاده می‌شود؟	الف) قیچی ب) اره ج) انبردست د) خطکش
پ) جملات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.	
۱۱. در آسانسورها برای انتقال کابین آسانسور از موتور استفاده می‌شود.	
۱۲. در آسانسورها برای انتقال حرکت از موتور تا کابین از استفاده می‌شود.	
۱۳. بیشتر خودروها با سوخت حرکت می‌کنند.	
۱۴. از ابزارهای اتصال و و چسب و جوش و لحیم می‌باشد.	
۱۵. موتور الکتریکی است که با باتری کار می‌کند.	

ت) با توجه به موضوع داده شده به سوالات پاسخ دهید. موضوع: «ساخت رادیو»

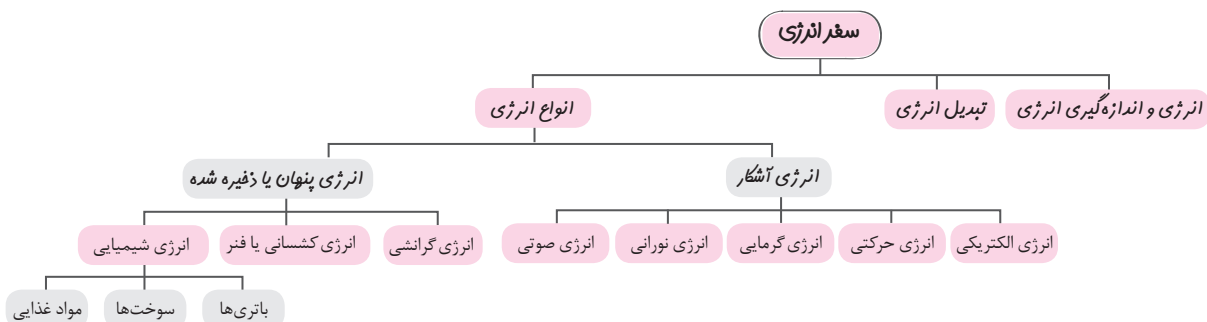
۱۶. اگر بخواهید یک «رادیو» بسازید به چه وسایلی نیاز دارید؟ (شش مورد)

۱۷. در ساخت این رادیو شما از چه تبدیل انرژی استفاده می‌کنید؟

۱۸. اگر این رادیو یک لامپ کوچک داشته

درس نهم: سفر انرژی

درسنامه

تعریف انرژی: ما برای راه رفتن و غذا خوردن و کار کردن و ... یا هر کاری به انرژی نیاز داریم.
«انرژی یعنی توانایی انجام کار»

انرژی آشکار ← مثل انرژی الکتریکی، انرژی صوتی، انرژی نورانی و ...

انرژی پنهان یا ذخیره شده ← مثل انرژی گرانشی، انرژی کشسانی (فنر) و ...

انواع انرژی

طبق آزمایش کتاب: وقتی فرفره کاغذی را بالای منبع گرما (شوفاژ یا بخاری) نگه می‌داریم شروع به حرکت می‌کند یعنی انرژی گرمایی به انرژی حرکتی تبدیل می‌شود.

انرژی در کجا ذخیره و چه طور آشکار می‌شود؟

انرژی شیمیایی در برخی مواد غذایی مثل کدو و خرما و ... و یا سوخت‌هایی مثل نفت، گاز، چوب و ... به شکل طبیعی ذخیره شده است. بیشتر انرژی‌های لازم برای گرم کردن خانه‌ها و به حرکت درآوردن ماشین‌ها و نیروگاه‌ها و ... بوسیله سوخت‌های فسیلی تأمین می‌شود. در سوخت‌های فسیلی مثل نفت و گاز و چوب و ... انرژی ذخیره شده است و هنگام سوختن به انرژی‌های آشکار مثل گرما، حرکت، نور و ... تبدیل می‌شوند.

نور خورشید منبع اصلی بیشتر انرژی‌هایی است که ما استفاده می‌کنیم علاوه بر این انرژی لازم برای رشد گیاهان و غذاسازی و همچنین انرژی گرمایی و نورانی را برای ما تأمین می‌کند.

کلمه

در کاوشگری کتاب درسی داریم: انرژی گرانشی با افزایش ارتفاع در میزان انرژی ذخیره شده در جسم تأثیرگذار است یعنی هر چه جسم در ارتفاع بالاتری از سطح زمین قرار گیرد انرژی بیشتری در آن ذخیره می‌شود پس هر چه وزنه از ارتفاع بالاتری رها شود قطعه پلاستیکی روی خطکش بیشتر به هوا پرتاب می‌شود.

با افزایش ارتفاع آب در پشت سد‌ها انرژی ذخیره شده بیشتری بوجود می‌آید و یا در فنر فشرده یا کشیده شده انرژی ذخیره می‌شود و هر چقدر فنر بیشتر کشیده یا بیشتر فشرده شود انرژی بیشتری در آن ذخیره می‌شود. به عنوان مثال:

کلمه

در آزمایش کتاب درسی هر چه اسباب‌بازی کوکی (فنر دار) بیشتر کوک شود (بیشتر فشرده شود) اسباب بازی بیشتر حرکت خواهد کرد و انرژی ذخیره شده کوک به انرژی حرکتی، صوتی و ... تبدیل خواهد شد.

انرژی دائماً از شکلی به شکل دیگر تبدیل می‌شود.

«انرژی کاهش نمی‌یابد و یا از بین نمی‌رود بلکه همیشه از شکلی به شکل دیگر تغییر می‌کند.»
وقتی آب در بالای سد سرازیر می‌شود انرژی ذخیره شده در آب به تدریج به انرژی حرکتی تبدیل می‌شود وقتی این آب روی توربین می‌ریزد انرژی آن به انرژی حرکتی توربین تبدیل می‌شود و توربین هم با چرخش خود باعث می‌شود تا دستگاه مولد برق حرکت کند و انرژی الکتریکی تولید شود. انرژی الکتریکی می‌تواند به انرژی‌های حرکتی، گرمایی، نورانی و ... سایر انرژی‌های مورد نیاز ما تبدیل شود و این تبدیل انرژی ادامه پیدا می‌کند.

کاوشگری:

طبق کاوشگری این درس: در فنر انرژی پتانسیل کشسانی (کششی) وجود دارد؛ یعنی فنر پس از فشردگی یا کشیدگی با برداشتن نیرو مجدداً به حالت اولیه برمی‌گردد.

شگفتی آفرینش

تبدیل انرژی در بدن بعضی موجودات زنده می‌تواند باعث تولید نور یا الکتریسیته شود مثلاً کرم شب تاب می‌تواند در شب نور تولید کند و یا مارماهی و سفره ماهی می‌توانند از خود برق (الکتریسیته) تولید و به کمک آن دشمن را از خود دور کنند!

تبدیلات انرژی‌ها	مثال
الکتریکی ← گرمایی	اتو، سماور برقی، بخاری برقی و ...
الکتریکی ← مکانیکی (حرکتی)	پنکه، دریل، کولر و ...
الکتریکی ← صوتی	گوشی تلفن، بلندگو و ...
الکتریکی ← شیمیایی	شارژ باتری و ...
شیمیایی ← گرمایی و نور	سوختن کبریت، سوختن بنزین و ...
شیمیایی ← الکتریکی	مصرف باتری، مارماهی، سفره ماهی و ...
شیمیایی ← نورانی	کرم شب تاب و ...
صوتی ← الکتریکی	دهنی تلفن، میکروفن و ...

اندازه‌گیری انرژی

واحد اندازه‌گیری انرژی ژول (J) است مثلاً ما برای دویدن در یک ساعت ۲۸۰۰ کیلوژول انرژی مصرف می‌کنیم.

روی بسته‌بندی مواد غذایی، لوازم برقی و لامپ‌های خانگی و روشنایی بر چسب‌هایی وجود دارد که میزان انرژی موجود در آن ماده‌ی غذایی یا انرژی مصرفی دستگاه یا لامپ را به ما نشان می‌دهد. بنابراین: واحد انرژی روی بر چسب مواد غذایی به کیلوکالری نوشته می‌شود و هر کیلوکالری به طور تقریبی معادل ۴۰۰۰ ژول است.

کاوشگری برای شما: موضوع: کاربردهای انرژی‌های تجدیدپذیر چیست؟

سؤالات امتحانی درس نهم: سفر انرژی

۹

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید:

- سوخت‌هایی مانند زغال سنگ، نفت، چوب انرژی شیمیایی دارند. ☐ درست ☐ نادرست
- انرژی‌ها همیشه از شکلی به شکل دیگر تغییر می‌کنند و از بین نمی‌روند. ☐ درست ☐ نادرست
- همیشه قسمتی از انرژی هنگام تبدیل شدن به هدر می‌رود. ☐ درست ☐ نادرست
- منبع بیشتر انرژی‌ها نور خورشید است. ☐ درست ☐ نادرست
- وقتی جسمی را به سمت بالا پرتاب کنیم انرژی صوتی آن به انرژی حرکتی تبدیل می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

ب) پاسخ درست را انتخاب کنید.

- در عمل فتوسنتز یا غذاسازی گیاهان چه نوع تبدیل انرژی صورت می‌گیرد؟
الف) نورانی به شیمیایی ب) شیمیایی به نورانی ج) گرمایی به شیمیایی د) شیمیایی به گرمایی
- کش کشیده و فنر فشرده شده انرژی کدام را پس از رها شدن به انرژی کدام تبدیل می‌کنند؟
الف) ذخیره شده، صوتی ب) حرکتی، ذخیره شده ج) ذخیره شده، حرکتی د) ذخیره شده، الکتریکی
- در کدام گزینه تبدیل انرژی درست می‌باشد؟
الف) میکروفن: الکتریکی به صوتی ب) مصرف باتری: الکتریکی به شیمیایی
ج) گوشی تلفن: الکتریکی به صوتی د) لامپ روشن: شیمیایی به گرمایی و نورانی
- کدام مورد زیر انرژی شیمیایی ندارد؟
الف) موتور الکتریکی ب) باتری ج) گاز شهری د) پسته
- تبدیل انرژی در کدام گزینه، برعکس تبدیل انرژی در کولر است؟
الف) بخاری برقی ب) توربین ج) چرخ گوشت د) پنکه

نشر گل واژه
ناشر تخصصی کتاب های
کمک آموزشی

گلبیگ

درسنامه

امتحان

آزمون جامع

پاسخ تشریحی

۶ اُم

دوره ابتدایی

فارسی

- درسنامه و نکات کلیدی هر درس
- سوالات طبقه‌بندی شده با پاسخ تشریحی
- آزمون جامع نوبت اول و دوم

۱-۶

درس پنجم: هفت خان رستم

درس نامه

بخش ۱ (واژه‌نامه)

درس پنجم	درس پنجم
بر: سینه نیرنگ: فریب، حيله خَم: کمند: گره و پیچ طناب چیره: پیروز جادوآن: جادوگران زبهر: به خاطر دادگر: عادل گُرد: شجاع، دلیر ازدها: موجودی افسانه‌ای	خان: مرحله نبرد: جنگ، پیکار تیغ: شمشیر اهریمنی: شیطانی دیوان: جمع دیو، موجودات خیالی و ترسناک بند: اسارت، زندان، طناب بال: موهای بلند پشت گردن اسب قوی پنجه: زورمند، بسیار توانا می‌دَرَد: پاره می‌کند. تیمار کردن: غمخواری، دلسوزی، رسیدگی نخجیر: حیوان شکار شده، شکار بدین‌سان: به این گونه فرجام: عاقبت کار، پایان کوفتن: کوبیدن دیده: چشم پرخاش: ستیزه‌جویی چاک چاک: پاره پاره سهمگین: ترسناک اهریمن: دشمن، شیطان
بخوان و بیندیش «دوستان همدل»	
غریب: ناآشنا، بیگانه ذوق‌زده: خیلی خوشحال تُندی: خشم، عصبانیت همهمه: سروصدا، شلوغی	

بخش ۲ (کلمات هم خانواده)

کلمات	هم خانواده	کلمات	هم خانواده
مرحله	مراحل - رحلت - اِرتحال	موفقیت	موفق - توافقی - موافق
قوی	مقوی - قُوا - تقویت	نجات	ناجی - مُنجی

بخش ۳ (کلمات متضاد)

بیم ≠ امید	همهمه ≠ سکوت
رهایی ≠ گرفتاری	دستپاچگی ≠ آرامش
چیره ≠ مغلوب	اتحاد ≠ تفرقه

واژگان	نشانه‌ها
تبغ - غریبی - مغازه‌ها	غ غ غ
قوی - موفقیت - قصد - وقت - فرق	ق ق ق
یعنی - تعجب - معلم - علاقه - عده‌ی - عاقبت	ع ع ع
پنجه - حمله - مرحله - نهاده - بریده - دوباره	ه ه ه
تلخیص - صدا - مبصر - صبر - صبح - اصلاً - صندلی - نصیحت	ص ص ص
مرحله - حرکت - حمله - حیاط - حرف - صبح - حالا - حسابی - حس	ح ح ح

بخش ۵ (مفهوم ادبی)

درس پنجم «نثر ساده‌ی امروزی به همراه شعر»

رستم دیوها را از پای در می‌آورد.

معنی: رستم دیوها را شکست می‌دهد.

آرپهای ادبی: «کنایه»، «از پای در می‌آورد» کنایه از «شکست دادن» و «نابود کردن» است.

بار سوم، رخس به تنگ می‌آید و چاره‌ای جز بیدار کردن رستم ندارد.

معنی: دفعه‌ی سوم، رخس (اسب رستم) خسته می‌شود و چاره‌ای جز بیدار کردن رستم از خواب ندارد.

آرپهای ادبی: «کنایه»، به تنگ می‌آید کنایه از خسته شدن، بی‌طاقت و بی‌صبر شدن.

هر بار که رستم دیده می‌گشاید، اژدها در تاریکی فرو می‌رود و از چشم او پنهان می‌شود.

معنی: هر بار که رستم از خواب بیدار می‌شود، اژدها در تاریکی مخفی می‌شود و رستم نمی‌تواند او را ببیند.

آرپهای ادبی: «کنایه»، «دیده گشودن» کنایه از «بیدار شدن» است.

ز ستمش زمین شد همه، چاک چاک

خروشید و جوشید و بر کند خاک

معنی: زخس سروصدا به پا کرد و با خشم زیاد خاک را کند طوری که بر اثر ضربه‌های ستم او زمین پاره پاره شد.

آرپهای ادبی: «مبالغه»، چاک چاک شدن زمین بر اثر حرکت زخس

فرو ریخت چون رود، خون از برش

بزد تیغ و بنداخت از بر، سرش

معنی: رستم با شمشیر، سر اژدها را از بدنش جدا کرد و خون مانند رودی از بدن اژدها روان شد.

تشبیه: «خون اژدها» به «آب رودخانه»

آرپهای ادبی

مبالغه: در شدت جاری شدن خون اژدها، بزرگ‌نمایی شده است.

سر جادو آورد ناگه به بند

ببنداخت چون باد، خم کمند

معنی: رستم با سرعت زیاد طناب را به طرف جادوگر پرتاب کرد و سر او را با ریسمان بست و او را اسیر کرد.

تشبیه: «سرعت عمل رستم» به «سرعت باد»

مبالغه: «در سرعت پرتاب ریسمان»

کنایه: «سر به بند آوردن» کنایه از «اسیر کردن» است.

آرپهای ادبی

دل جادوان زو پُر از بیم کرد

میانش به خنجر به دو نیم کرد

معنی: رستم، با خنجر جادوگر را از کمر نصف کرد و باعث شد تمام جادوگران از این کار وحشت‌زده شوند.

بدو تاخت مانند آذرگشسب

چو رستم بدیدش، برانگیخت اسب

معنی: وقتی رستم، ارژنگ دیو را دید، اسبش را به حرکت درآورد و مانند آتش تند و تیزی به او حمله کرد.

«کنایه»: در شاهنامه «آذرگشسب» به معنای «آتش جهنده» است و کنایه از «هر چیز قابل ستایش» می‌باشد.
«تشبیه»: «رستم» به «آذرگشسب»
«مبالغه»: در «سرعت تاختن رستم»

آرابه‌های ادبی

سر از تن، بگندش به کردار شیر

سر و گوش بگرفت و یالش دلیر

معنی: رستم سر و گوش و یال ارزنگ دیو را گرفت و مثل یک شیر، سر از تنش جدا کرد.

«تشبیه»: «قدرت و زورمندی رستم»، به «شیر جنگل»

آرابه‌های ادبی

«مراعات نظیر»: واژه‌های «سر و گوش»

یکی پاک جای پرستش بجست

ز بهر نیایش، سر و تن بشست

معنی: رستم برای راز و نیاز با خداوند، خودش را شست و جای پاکیزه‌ای را برای عبادت انتخاب کرد.

آرابه‌ی ادبی: «مراعات نظیر»، واژه‌های «سر و تن»

چنین گفت: کای داور دادگرا!

از این پس نهاد از بر خاک، سر

معنی: سپس برای راز و نیاز، سر بر روی خاک گذاشت و گفت: ای خداوند عادل!

آرابه‌ی ادبی: «کنایه»، «سر بر خاک نهادن» کنایه از «راز و نیاز کردن با خدا» است.

تو دادی مرا، گردی و دستگاه

ز هر بد، تویی بندگان را پناه

معنی: تو در برابر هر گونه بدی و اتفاق بد، پناه بندگان خود هستی، تو به من قدرت و زور پهلوانی بخشیده‌ای.

گلشنه

«هفت خان» عبارت‌اند از:

۱. نبرد با شیر
۲. گذشتن از بیابان سخت
۳. نبرد با اژدها
۴. نبرد با جادوگر
۵. نبرد با اولاد دیو
۶. نبرد با ارزنگ دیو
۷. نبرد با دیو سپید

بخش ۶ (درک مطلب)

درس پنجم: مبارزه، وطن‌پرستی و دلاوری و فداکاری حتی در شرایط سخت برای حفظ وطن.
 بخوان و ببیندیش «دوستان همدل»: مهم نیست اهل کجا هستیم و به چه زبانی با دیگران صحبت می‌کنیم؛ مهم داشتن احساس مشترک و مهربانی و درک متقابل است. پس باید در زندگی عاقلانه رفتار کنیم.

بخش ۷ (دانش زبانی – واژه آموزی)

یادآوری: شما با برخی از آرایه‌های ادبی مانند، تشبیه، استعاره و... در سال‌های قبل آشنا شده‌اید و می‌دانید آرایه‌های ادبی باعث تأثیرگذاری بیشتر متون ادبی (نظم و نثر) و البته غنی‌تر شدن زبان فارسی می‌شوند. در ادامه با دو آرایه‌ی ادبی دیگر بیشتر آشنا می‌شویم.
 ۱. **مبالغه:** گاهی شاعران و نویسندگان برای افزایش تأثیر و قدرت سخن خود، اتفاقات را بسیار بیشتر و بزرگ‌تر از آنچه که هستند؛ توصیف و بیان می‌کنند. به این‌گونه بزرگ‌نمایی‌ها در بیان حوادث، «مبالغه» می‌گویند.

مثال

که گفتت برو دست رستم ببند

نبندد مرا دست، چرخ بلند

شاعر در این بیت درباره‌ی قدرت و نیروی بسیار زیاد رستم، بزرگ‌نمایی کرده است. بدین معنا که روزگار هم نمی‌تواند رستم را اسیر کند.
۲. کنایه: «کنایه» در لغت به معنای «پوشیده سخن گفتن» است و در اصطلاح ادبی، به جمله‌ای گفته می‌شود که یک معنای ظاهری (نزدیک) و یک معنای پنهانی (دور) دارد که هدف اصلی نویسنده و شاعر، معنای پنهانی (دور) سخن می‌باشد.

مثال «هفت خان رستم»

معنای نزدیک: هفت مرحله که رستم باید بگذارند.

معنای دور: کنایه از هفت مرحله‌ی سخت و دشواری که رستم باید از آن‌ها عبور کند. «اهداف اصلی شاعر و نویسنده»

مثال «از کوره در رفتن»

معنای نزدیک: از کوره فرار کردن و بیرون آمدن.

معنای دور: کنایه از خشمگین شدن و عصبانیت شدید

گفتار

بعضی از کلمات با واژه‌های «گزار» و «گذار» ترکیب می‌شوند. توجه داشته باشید کلماتی که با «گزار» ترکیب شده‌اند به معنای: انجام کاری هستند؛ اما کلمات ترکیب شده با «گذار» به معنای: ایجاد کردن و قرار دادن چیزی هستند.

حروف ربط: حروفی که با استفاده از آن‌ها می‌توان جمله‌های ساده را به هم پیوند داد و یا آن‌ها را به جمله‌های مرکب تبدیل کرد «حروف ربط» می‌گویند.

حروف ربط پرکاربرد

از میان پرکاربردترین حروف ربط فارسی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

حروف ربط هم پایه ساز	واژگان
اما، چه، خواه، یا، ولی، و، هم، نه، لیکن و ...	اگر، پس، تا، چون، باری، زیرا، که، چون‌که، بنابراین، با آنکه، هر چند، همین که و ...

بخش ۸ (تاریخ ادبیات)

حکیم ابوالقاسم فردوسی: یکی از بزرگ‌ترین شاعران ایران زمین که «شاهنامه» اثر منظوم این شاعر شامل: پنجاه هزار بیت است و درباره‌ی پهلوانان ایران زمین می‌باشد. سرودن این کتاب حدود سی سال طول کشیده است و یکی از شخصیت اصلی داستان‌های شاهنامه «رستم» می‌باشد.
 محمدرضا سرشار (رهگذر): منتقد و پژوهشگر معاصر و نویسنده‌ی داستان «دوستان همدل» از مجموعه داستانی «جایزه» می‌باشد.

درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را به ترتیب مشخص کنید.

۱. مترادف کلمه‌های «دادگر» و «فرجام»، «عادل» و «شجاع» است.

۲. بهره‌گیری از حس‌های پنج‌گانه برای این که نویسنده‌ی خوبی باشیم، بسیار لازم است.

۳. هرگاه واژه‌ی «بنابراین» میان دو جمله بیاید، «علّت و سبب و دلیل» را بازگو می‌کند.

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

۴. شاهنامه‌ی فردوسی اثر می‌باشد که شامل بیت است.

۵. خان اوّل و خان هفتم رستم به ترتیب نبرد و است.

۶. از هم خانواده‌های کلمه‌ی «قوی» و هستند.

به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

۷. «هفت خان رستم» کنایه از چیست؟

۸. معنای نزدیک و دور «دیده‌گشود» چیست؟

۹. به کمک کدام حسّ خود برای تقویت نویسندگی، پدیده‌ها و اشیا را می‌شناسیم؟

مفهوم ادبی هر بخش را بنویسید.

۱۰. پس از نخجیر به خواب می‌رود و بدین‌سان، خان دوم را نیز با موفقیت به فرجام می‌برد.

۱۱. از آن پس نهاد از بر خاک، سر / چنین گفت کای داور دادگر

جدول زیر را با توجه به شکل صحیح «گزار» یا «گذار» برای هر واژه کامل کنید.

واژه	گزار یا گذار	واژه	گزار یا گذار
۱. قانون		۴. نماز	
۲. خواب		۵. بنیان	
۳. سپاس		۶. تخم	

شبکه‌ی کلمات زیر را مانند نمونه و با توجه به قسمت دوم آن‌ها درست کامل کنید.

سپاه

رابط

خود

متضاد کلمه‌های زیر را به یکدیگر وصل کنید.

دشوار	فرجام	بیم	سبکی	حمله
☐	☐	☐	☐	☐
امید	دفاع	سنگینی	آسان	آغاز
☐	☐	☐	☐	☐

غلط‌های املائی متن زیر را پیدا کنید و شکل صحیح آن‌ها را بنویسید.

۱۵. هنگامی که کیکاوس، پادشاه ایرانی با شماری از بزرگان سپاه خد در چنگ دیوان مازندران گرفتار شد. رستم در این زمان به سوی مازندران حرکت می‌کند تا آنان را از بند رحایی دهد. در این نبردها، رستم به کمک رخس با شیر و ازدها پی کار می‌کند؛ دیوها را از پای در می‌آورد و بر جادگران، پیروز می‌شود.

۱۶.	حروف ربط را در متن زیر پیدا کرده و دور آن‌ها خط‌ها بکشید. حاکمی را خبر دادند درختی عجیب در هندوستان است که اگر کسی میوه‌ی آن را بخورد، هرگز پیر نمی‌شود. یکی از نزدیکان حاکم پس از جست‌وجو نتیجه‌ای نگرفت و بازگشت اما پیش از برگشت با آنکه ناامید بود، با دانشمندی روبه‌رو شد که به او پاسخ داد: «این درخت، همان درخت «علم» است.
۱۷.	در هر یک از ابیات زیر «ردیف» و «قافیه» را پیدا کنید و آن‌ها را مشخص کنید.
۱۸.	میان‌ش به خنجر به دو نیم کرد / دل جادوان زو پُر از بیم کرد سروگوش بگرفت و یالش دلیر / سر از تن، بگندش به کردار شیر
۱۹.	با توجه به معنای اصلی ضرب‌المثل «نوش‌دارو پس از مرگ سهراب» متن مناسبی در ۸ سطر با رعایت علائم نگارشی نوشته و در قسمت نتیجه‌گیری، دلیل آن را بیان کنید.
۲۰.	سؤالات چهار گزینه‌ای عبارت «به تنگ آمدن» کنایه از چیست؟ الف) شکست دادن ب) به ستوه آمدن پ) بی‌صبر شدن ت) به ستوه آمدن و بی‌صبر شدن
۲۱.	هنگامی که میان دو جمله واژه‌ی «بنابراین» می‌آید؛ بازگوکننده‌ی چه چیزی می‌باشد؟ الف) بیان معنای نزدیک ب) بیان معنای دور پ) بیان ربط جمله‌ها ت) بیان علت و سبب
۲۲.	در بیت «بزد تیغ و بنداخت از بَر، سَرش / فرو ریخت چون رود، خون از بَرش» کدام آرایه‌های ادبی به کار رفته است؟ الف) تشبیه و مبالغه ب) تشبیه و کنایه پ) تشبیه و استعاره ت) تشبیه و تضاد
۲۳.	در میان گروه کلمات زیر، چند غلط املایی وجود دارد؟ قصد فریب – تلخیص و بازنویسی – دیده‌گان می‌گشاید – بهر نیایش – نبردی صهمگین – خترناک – خوروشید الف) ۳ ب) ۴ پ) ۵ ت) ۶
۲۴.	کدام یک از کلمات زیر «جمع» نیست؟ الف) دیوان ب) جادوگران پ) بندگان ت) یزدان
۲۵.	بیت «بنداخت چون باد، خَمَ کمند / سر جادو آورد ناگه به بند» مربوط به کدام مرحله از هفت خان رستم می‌باشد؟ الف) خان چهارم ب) خان سوم پ) خان پنجم ت) خان دوم

درس ششم: ای وطن

درسنامه

بخش ۱ (واژه‌نامه)

حکایت «انواع مردم»	درس ششم
بدان: آگاهی داشته باش چون: مثل، مانند ولیکن: ولی، اقا رها: آزاد	مایه: باعث، دلیل، مقدار و اندازه جاودانه: همیشگی، ابدی صادقانه، از روی راستی و صداقت، به درستی جان‌پناه: پناهگاه، سرپناه رویش: رشد کردن، روییدن بهاران: فصل بهار غرور: احساس سربلندی و افتخار

بخش ۲ (کلمات هم خانواده)

کلمات	هم خانواده	کلمات	هم خانواده
دلیل	دلایل - استدلال	عاشق	عشق - معشوق
سلام	سلامت - اسلام - مسلمان	صادقانه	صادق - صداقت - تصدیق
مثال	مثال - تمثيل - امثال	غذا	تغذیه - مُغذی
عطر	معطر - عطاری - عطار	لازم	ملزوم - لزوم - إلزام

بخش ۳ (کلمات متضاد)

آزادی ≠ اسارت	غصه ≠ شادی
بلندی ≠ پستی	بیماری ≠ سلامتی

بخش ۴ (واژگان مهم املائی)

نشانه‌ها	واژگان
غ غ - غ غ	غم - غصه‌هایی - غرور - غذا - غزالی
ق ق	قناری - قهرمان - قصه‌ها - صادقانه
ع ع - ع ع	شعر - عاشق - انواع
ص ص	غصه‌هایی - صبر - صادقانه
ض ض	بعضی
ح ح	حافظ - حکایت - تحمّل - حامد - حُبّ

درس ششم «نظم»

ای سلامم، ای سرودم ای نگهبان وجودم ای غمم تو، شادی‌ام تو مایه‌ی آزادی‌ام تو... ای وطن!

معنی: ای وطن، تو سلام، درود، شعر و سرود من هستی؛ تو محافظ من هستی و غم و شادی من به غم و شادی تو وابسته است؛ وجود تو باعث آزادی من است.

مفهوم ادبی: وابسته بودن غم و شادی مردم به اوضاع وطن خود.

ای دلیل زنده بودن ای سرودی صادقانه ای دلیل زنده ماندن جان‌پناهی جاودانه... ای وطن!

معنی: ای وطن، تو دلیل زندگی من هستی؛ تو مانند یک شعر صادقانه و صمیمی دلنشین هستی و زنده ماندن من به زنده ماندن تو وابسته است چون تو پناهگاه امن همیشگی من هستی.

مفهوم ادبی: وابسته بودن زندگی هر کس به آزادی و آبادی وطن خود.

همچو رویش در بهاران همچو جان در هر بدن مثل بوی عطر گل‌ها مثل سبزی چمن... ای وطن!

معنی: ای وطن، تو مانند رویدن گل‌ها و گیاهان در فصل بهار و مانند جان درون هر بدن زنده هستی و به همه زندگی می‌بخشی. تو مثل بوی عطر گل‌ها دوست‌داشتنی و مثل سبزی چمن دلنشین و شاداب هستی.

مفهوم ادبی: زیبایی‌های وطن خاص هستند.

مثل راز شعر حافظ مثل آواز قناری همچو یاد خوش‌ترین‌ها همچو باران بهاری... ای وطن!

معنی: ای وطن، تو مثل راز فال حافظ، اسرارآمیز هستی، مثل آواز قناری، دلنشین و مانند خاطره‌ی بهترین اتفاقات، خوش و به یادماندنی هستی و مثل باران بهاری، حس تازگی و شادابی، به همراه داری.

مفهوم ادبی: بیان زیبایی‌های خاص وطن

مثل غم در مرگ مادر مثل کوه غصه‌هایی مثل سربازان عاشق قهرمان قصه‌هایی... ای وطن!

معنی: ای وطن، غم تو مانند غم از دست دادن مادر، مانند کوهی از اندوه است و مانند سربازان عاشق میهن، قهرمان قصه‌های ملت ما هستی.

مفهوم ادبی: ویژگی‌های میهن در برابر مردمان خود.

همچو آواز بلندی از بلندی‌های پاک با غروری، با گذشتی باوفایی همچو خاک... ای وطن!

معنی: ای وطن، تو مثل آوازی با صدای بلند و رسا هستی که بر فراز بلندی‌ها خوانده می‌شود و سربلند و فداکار هستی و مانند خاک سرزمین خود، باوفایی.

مفهوم ادبی: وفاداری و فداکاری وطن

همچو آواز بلندی از بلندی‌های پاک با غروری، با گذشتی باوفایی همچو خاک... ای وطن!

معنی: ای وطن، تو مثل آوازی با صدای بلند و رسا هستی که بر فراز بلندی‌ها خوانده می‌شود و سربلند و فداکار هستی و مانند خاک سرزمین خود، باوفایی.

مفهوم ادبی: وفاداری و فداکاری وطن

حکایت «انواع مردم»، «نثر ساده‌ی امروزی»

آرابه‌ی ادبی: «تشبیه»، گروه‌های گوناگون مردم به «غذا»، «دارو» و «بیماری»

بخوان و حفظ کن: «همه از خاک پاک ایرانیم»، «قالب شعری: غزل»

مهربان، همچو جسم با جانیم

همه با هم برادر وطنیم

معنی: برادر بودن همه‌ی اهل یک سرزمین مانند جسم و جان که به هم وابسته هستند.

تشبیه: «رابطه‌ی ایرانیان» در صمیمیت و همدلی به «رابطه‌ی جسم و جان»

آرابه‌های ادبی

مراعات نظر: «واژه‌های «جسم و جان»

درس حب الوطن، همی خوانیم

شکر داریم کز طفولیت

معنی: خدا را شکر می‌کنیم که از کودکی درس میهن‌دوستی را آموخته‌ایم.

آرابه‌ی ادبی: «تشبیه»، «حب الوطن» به «درس».

بخش ۶ (درک مطلب)

درس ششم: وطن ما با همه‌ی زیبایی‌ها و ویژگی‌های خاص خود برای ما مقدس است. به همین دلیل باید آن را گرامی بداریم.

با توجه به متن حکایت «انواع مردم»:

۱. وجود بعضی از آدم‌ها در زندگی ضروری و لازم است.

۲. بعضی از مردم نیز دردسرساز هستند و وجودشان هرگز فایده‌ای برای ما ندارد.

بخوان و حفظ کن: «همه از خاک پاک ایرانیم» ملت ایران گرامی‌تر و ارجمندتر از همه‌ی ملت‌ها هستند چون میهن خود را دوست دارند و جان خود را فدای آن می‌کنند.

بخش ۷ (دانش زبانی - واژه آموزی)

در زبان فارسی، هنگامی که کسی یا چیزی را مخاطب خود قرار می‌دهیم، به آن «منادا» می‌گوییم.

همچنین، منادا به تنهایی می‌تواند یک جمله باشد و ممکن است گاهی منادا بدون حرف ندا بیاید (حذف شده باشد) یا گاهی حرف ندا وجود دارد، ولی منادا حذف شده است.

«منادا» در زبان فارسی، دو قسمت دارد:

۱. منادا: کسی یا چیزی که مخاطب قرار می‌گیرد.

۲. حرف ندا: که عبارت است از: «ای، یا، آی» قبل از اسم و «آ» «الف» که پس از اسم می‌آیند.

مثال

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار

منادا حرف ندا (۱)

یا علی، نامت همیشه بر زبان‌ها خواهد بود.

حرف ندا منادا

سعدیا، مرد نکونام نمیرد هرگز

منادا حرف ندا (۱)

رضا، با من صحبت کن.

منادا (حرف ندا «ای» حذف شده است.)

ای یاد تو مونس روانم.

حرف ندا (منادا «فدا» حذف شده است.)

نادر ابراهیمی: نویسنده و سینماگر معاصر، نویسنده‌ی مجموعه‌های «کلاغ‌ها و سنجاب»، «دور از خانه»، «قصه‌های ریحانه خانم»، «قصه‌های سار و سیب» و «نوسازی حکایت‌های خوب قدیم برای کودکان» را در مورد کودکان و نوجوانان نوشته است. زندگی ایشان در سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۱۵ بوده است. ایشان پس از انقلاب، زندگی امام خمینی را با نام «سه دیدار با مردی که از فراسوی باور آمد» نوشت.

محمد غزالی: از دانشمندان و عالمان قرن پنجم در دوره‌ی سلجوقی است. وی در فقه و کلام و حکمت، سرآمد بود. پدرش مردی بافنده بود و برخی لقب غزالی را به خاطر پیشه‌ی او می‌دانند.

از آثار او: «کیمیای سعادت»، «نصیحة‌الملوک» و «احیاء علوم الدین» می‌باشند.

ایرج میرزا: شاعر دربار قاجار که از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار بود و در شهر تبریز متولد شد، آثار او: شعرهای ساده و روان هستند.

سؤالات امتحانی درس ششم

۶

درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید.

- درست ☐ نادرست ☐
- درست ☐ نادرست ☐
- درست ☐ نادرست ☐

۱. بعضی از مردم مانند بیماری هستند و باعث گرفتاری می‌شوند.

۲. «کیمیای سعادت» از آثار محمد غزالی است.

۳. واژه‌های «بهاران، گل‌ها، آزادی» هم قافیه و هم آهنگ هستند.

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

۴. مفرد کلمه‌های «انواع» و «اشعار» به ترتیب و هستند.

۵. متضاد کلمه‌ی «رها» است.

۶. در جمله‌ی «ای وطن! مایه‌ی آزادی‌ام تو» منادا و نشانه‌ی ندا است.

به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۷. شاعر شعر «همه از خاک پاک ایرانیم» چه کسی است؟

۸. مترادف کلمه‌ی «حُب الوطن» چیست؟

۹. اشرف و انجب تمام ملل در شعر «همه از خاک پاک ایرانیم» چه کسانی هستند؟

مفهوم ادبی هر بخش را بنویسید.

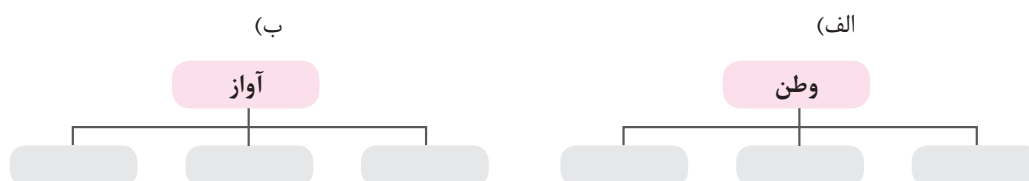
۱۰. مثل راز شعر حافظ، مثل آواز قناری، همچو یاد خوش‌ترین‌ها، همچو باران بهاری ... ای وطن!

۱۱. بعضی چون غذا هستند که وجودشان برای ما لازم است.

۱۲. جدول زیر را با توجه به ویژگی‌های تشبیه کامل کنید.

عبارات	مشبّه	مشبّه‌به
۱. غصه‌ها همچون کوه شده‌اند.		
۲. سربازان مانند گل‌های لاله‌اند.		
۳. وطن مانند سبزی چمن زیباست.		

۱۳. شبکه‌ی مفهومی زیر را کامل کنید.

۱۴.	هم‌خانواده‌ی کلمات زیر را به یکدیگر وصل کنید.	<table><tr><td>عطر</td><td>صادقانه</td><td>حافظ</td><td>لازم</td><td>غم</td></tr><tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr><tr><td>حفظ</td><td>غمگین</td><td>عطار</td><td>صداقت</td><td>لزوم</td></tr><tr><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td></tr></table>	عطر	صادقانه	حافظ	لازم	غم	☐	☐	☐	☐	☐	حفظ	غمگین	عطار	صداقت	لزوم	☐	☐	☐	☐	☐
عطر	صادقانه	حافظ	لازم	غم																		
☐	☐	☐	☐	☐																		
حفظ	غمگین	عطار	صداقت	لزوم																		
☐	☐	☐	☐	☐																		
۱۵.	غلط‌های املائی را پیدا کنید و شکل صحیح کلمات را بنویسید. ای سو‌رود صادقانه، مثل بوی عتر گل‌ها، قهرمان قصه‌ها، با قروری، با گزشتی، ای دلیل زنده بودن، آواز قناری، سبر و تحمّل																					
۱۶.	نوع جمله‌های زیر را با توجه به زمان خواسته شده تغییر داده و جمله‌ی جدید را بنویسید. ما هرگز به برخی مردم نیاز نداریم. (آینده)																					
۱۷.	سربازان، قهرمانان قصه‌های ملّی ما هستند. (گذشته)																					
۱۸.	ادات تشبیه را از میان متن زیر پیدا کنید و آن‌ها را مشخص کنید. همچو آواز بلندی، از بلندی‌های پاک، با غروری، باگذشتی، با وفایی همچو خاک، مثل راز شعر حافظ، مثل آواز قناری، همچو یاد خوش‌ترین‌ها، همچو باران بهاری، مانند غذا و دارو																					
۱۹.	با توجه به ضرب‌المثل «با دوستان مروّت با دشمنان مدارا» در چند سطر با رعایت علائم نگارشی بنویسید که در آن از آرایه‌ی «تشبیه» نیز استفاده کرده باشید.																					
۲۰.	سوالات چهار گزینه‌ای در کدام یک از عبارت‌های زیر، «منادا» کار نرفته است؟ الف) ای سلامم، ای نگهبان وجودم پ) همچو باران بهاری، جان در بدنی منادا و حرف ندا در عبارت «ای یاد تو مونس روانم، جز نام تو نیست بر زبانم» در کدام گزینه آمده است؟ الف) ای، خدا پ) ای، کتاب مردمی که مثل دارو هستند کدام ویژگی را دارند؟ الف) زندگی بدون آن‌ها امکان‌پذیر نیست. پ) باعث گرفتاری و دردسر ما می‌شوند.																					
۲۱.																						
۲۲.																						
۲۳.	پس از منادا و بین واژه‌های هم‌پایه اغلب از کدام علامت نگارشی زیر استفاده می‌کنیم؟ الف) : پ) ؛ ت) ،																					
۲۴.	در عبارت «همچو رویش در بهاران / همچو جان در هر بدن / مثل بوی عطر گل‌ها / مثل سبزی ای وطن!» کدام آرایه‌ی ادبی به کار نرفته است؟ الف) تشخیص پ) مراعات نظیر ت) تشبیه جمله‌ی «بدان که مردم سه جنس‌اند: بعضی چون غذا هستند که وجودشان برای ما لازم است.» چند جمله دارد؟ الف) چهار جمله پ) پنج جمله ت) دو جمله																					
۲۵.																						

درس هشتم: دریاقلی

درس نامه.

بخش ۱ (واژه‌نامه)

درس هشتم	درس هشتم
مقابله: مبارزه، رویارویی نابرابر: نامساوی ناکام: محروم، بی‌نصیب تلفات: هلاک، مرگ و میر، نابود شده‌ها ناگوار: سخت، ناخوشایند، غیرقابل تحمل	جان‌فشانی: فدا کردن جان محدود: اندک، دارای مرز مشخص جوامع: جمع جامعه ارج: ارزش، مقام دلاور: شجاع، دلیر چله: نخ کمان، زه نام‌آوران: افراد مشهور و معروف فرسوده: کهنه بعثی: نیروهای ارتش عراق در زمان صدام غافلگیر کردن: بی‌خبر حمله کردن، اقدام ناگهانی محاصره: اطراف کسی یا جایی را احاطه کردن إشغال: جایی را تصرف کردن دیوار: شهر همت: قصد، اراده‌ی قوی تن به تن: نفر به نفر آلکن: کسی که هنگام صحبت زبانش گیر می‌کند. خروشان: پُر صدا، پُر خروش مدافعان: جمع دفاع‌کننده، مدافع نفوذ: اثر کردن
بخوان و ببندیش «تندگویان»	
خاندان: تبار، خانواده زینت: زیبایی، آرایش ساعی: کوشا، بسیار پُر تلاش متدین: دین‌دار انتشار: پراکنده شدن، گسترش یافتن چیزی تبعید: دور کردن، (نوعی مجازات) جرم: گناه تلاوت: قرائت قرآن، خواندن دژخیمان: دشمنان تحقق: به حقیقت پیوستن ایثار: از خودگذشتگی مدعیان: ادعاکنندگان دربند: اسیر، زندانی ریشخند کردن: مسخره کردن	

بخش ۲ (کلمات هم خانواده)

کلمات	هم خانواده	کلمات	هم خانواده
تصمیم	تصمیمات، مُصمّم	مقابله	مقابل، مقابل، تقابل
دفاع	مدافع، دفعه، دافعه	حضور	حاضر، محضّر، إحضار
شغل	شاغل، مشغول، إشغال	وسعت	وسیع، توسعه
تلفظ	لفظ، لَفَاطی، الفاظ	نفوذ	منافذ، منفذ، نافذ
مانع	ممنوع، مُمانعت	مزار	زائر، زیارت
انتقال	منتقل، نقلیه	تأسیس	مؤسس، اساس، مؤسسه
عقب	عاقبت، تعقیب	مدعی	ادّعا، دعوی، دعاوی
جوامع	جمعیت، تجمع، مجمع، جمع	خرج	خارج، إخراج، خروج
سقوط	ساقط، اسقاط	تشویق	مشوّق، اشتیاق، مشتاق
محاصره	محصور، حصار	متدین	دین، تدّین، دیانت
تحملی	احتمال، محتمل، تحمل	تکلیف	مکلف، تکلف

بخش ۳ (کلمات متضاد)

کامل ≠ ناقص	ناگوار ≠ خوشایند
تردید ≠ اطمینان	جنوب ≠ شمال
ناکام ≠ کامیاب	محبوب ≠ منفور
مدافع ≠ مهاجم	ساعی ≠ تنبل
الکن ≠ گویا	کهن ≠ نو، جدید

بخش ۴ (واژگان مهم املائی)

نشانه‌ها	واژگان
غ غ غ غ	شغل - غافلگیر - إشغال - غریبانه - غربی - بغداد
ق ق	دریاقلی - موقع - قلّه‌ی - مقدّس - سقوط - اوراق - ذوالفقاری - مقابله - عقب - اتفاقات
ع ع ع ع	وسعت - یا علی - بعثی - جمعی - موقع - عملیات - عقب - مصراع - اعلامیه
ه ه	خاطره - پرورنده - فرسوده - محاصره - خمپاره
ص ص	صدا - محاصره - مصراع - تصمیم - صحنه
ح ح	محدود - حفظ - تحمیلی - محاصره - حاشیه‌ی - محمّدرضا - حافظه - محله - حکومت - بی‌رحمانه - تحصیل - محبوب - حضور

بخش ۵ (مفهوم ادبی)

درس هشتم «نثر ساده‌ی امروزی»

چشم انتظار همت تو، دین و میهن است

دریاقلی! رکاب بزن، یا علی بگو

معنی: دریاقلی! یا علی بگو و به سرعت حرکت کن زیرا دین اسلام و سرزمین ایران در انتظار تلاش و اراده‌ی تو هستند تا کاری انجام دهی.

- «نشیمن»: چشم انتظار بودن دین و میهن
- «کنایه ۱»: «چشم انتظار بودن» کنایه از «انتظار کشیدن است».
- «کنایه ۲»: «یا علی گفتن» کنایه از «اقدام برای انجام کاری» است.

آرابه‌های ادبی: «کتاب»

کلمه

کلمات «دریاقلی!» و «یا علی» منادا و دارای نشانه‌ی ندا هستند.

میدان جنگ تن به تن و تانک با تن است

فردا اگر درنگ کنی، کوچه‌های شهر

معنی: اگر صبر کنی و غفلت کنی، فردا در کوچه‌های شهر، جنگ نفر به نفر و افراد پیاده با تانک‌ها اتفاق خواهد افتاد که باعث کشته شدن مردم می‌شود.

آرابه‌ی ادبی: «تکرار» واژه‌ی «تن»

تکلیف شهر خاطره‌های تو، روشن است

از راه اگر بمانی و روشن شود هوا

معنی: اگر در راه به مقصد نرسی و صبح شود، مشخص است که بر سر شهری که از آن خاطره‌های بسیار داری چه می‌آید و چگونه از بین خواهد رفت.

۱. «از راه ماندن» کنایه از «به مقصد نرسیدن» است.
۲. «روشن شدن هوا» کنایه از «روشن شدن تکلیف کسی یا موقعیتی» است.
۳. «روشن است» کنایه از «واضح و مشخص بودن چیزی» است.

آرابه‌های ادبی: «کتاب»

نشر گل واژه
ناشر تخصصی کتاب های
کمک آموزشی

کلیبرگ

درسنامه

امتحان

آزمون جامع

پاسخ تشریحی

۶ اُم

دوره ابتدایی

اجتماعی مطالعات

- درسنامه و نکات کلیدی هر درس
- سوالات طبقه بندی شده با پاسخ تشریحی
- آزمون جامع نوبت اول و دوم

۱-۶

برنامه‌ریزی برای اوقات فراغت

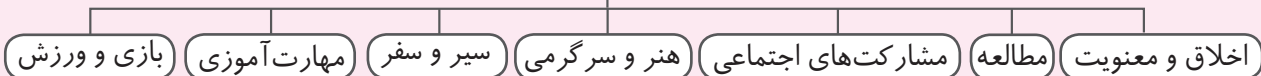
اوقات فراغت:

انسان‌ها اغلب اوقات خود را برای کار یا تحصیل یا وظایف و تکالیفی که بر عهده دارند صرف می‌کنند. به اوقاتی که فرد از این کارها فارغ یا آسوده باشد «اوقات فراغت» می‌گویند.

فراغت زمانی است که:

پس از کار یا تکالیف درسی فرصتی پیدا می‌کنیم تا به فعالیت‌های دلخواه خودمان مانند: کارهای هنری، ورزشی، بازی و سرگرمی‌های مفید یا آموختن مهارت‌های مختلف بپردازیم.

«راه‌ها و شیوه‌های گوناگون برای گذراندن اوقات فراغت»

همچنین با گذشت زمان به تدریج شیوه‌های گذراندن اوقات فراغت تغییر می‌کند بنابراین باید برنامه‌ریزی مناسبی برای این اوقات داشته باشیم تا بهترین و مفیدترین استفاده را از آن ببریم.

به علاوه برای اوقات فراغت می‌توان به صورت فردی یا گروهی برنامه‌ریزی کرد، همچنین علاوه بر توجه به علاقه‌مندی‌ها، باید شرایط و امکانات را هم در نظر بگیریم، زیرا می‌توان با کمترین هزینه و امکانات اوقات فراغت مناسبی داشت. ضمناً از گذشته تاکنون در بیشتر نواحی ایران، بازی‌هایی چون قایم با شک (قایم موشک) عمو زنجیرباف، الک دولک، طناب‌بازی، مسابقات زورآزمایی و تیراندازی و... رایج بوده است. این بازی‌ها اغلب جنبه‌ی حرکتی و قدرتی داشتند.

توجه داشته باشید؛ مکان‌های عمومی گذراندن اوقات فراغت متعلق به همه‌ی مردم است؛ بنابراین وظیفه‌ی ما این است که از این مکان‌ها و وسایل و امکانات داخل آن‌ها حفاظت کنیم زیرا هر یک از این مکان‌ها، مقررات مخصوص به خود را دارد.

سوالات امتحانی درس چهاردهم

۱۴

درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید. ۱. مکان‌های عمومی گذراندن اوقات فراغت به همه‌ی مردم متعلق است. ۲. با گذشت زمان شیوه‌های گذراندن اوقات فراغت تغییر چندانی نکرده است. درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐	
جاهای خالی را کامل کنید. ۳. مکان‌های برای گذراندن اوقات فراغت متعلق به همه‌ی مردم نیست. ۴. برای پر کردن اوقات فراغت علاوه بر علاقه‌مندی‌های خودمان، و را هم باید در نظر بگیریم. ۵. شما می‌توانید برای اوقات فراغت خود، یا برنامه‌ریزی کنید.	
به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۶. چه زمان‌هایی فرصت خوبی برای فعالیت دانش‌آموزان است؟ ۷. منظور از «فراغت» چه زمانی است؟	
به سوالات زیر پاسخ کامل دهید. ۸. «اوقات فراغت» را تعریف کنید؟ ۹. وقتی به بوستان‌ها (پارک‌ها) می‌رویم چه آداب و قوانینی را باید رعایت کنیم؟ ۱۰. برخی از مؤسسات و سازمان‌هایی که در امور فراغت فعالیت می‌کنند را نام ببرید؟	
۱۱. مکان‌های عمومی گذراندن اوقات فراغت را نام ببرید. الف) ب) پ) ت) ث) ج)	
۱۲. حالا شما با توجه به موضوع «اوقات فراغت» یک سؤال طراحی کرده و به آن پاسخ دهید.	
سوالات چهار گزینه‌ای ۱۳. فعالیت‌های دلخواه خود را بهتر است در چه اوقاتی انجام دهیم؟ الف) هنگام مدرسه ب) در کتابخانه پ) در پارک ت) هنگام اوقات فراغت ۱۴. کدام رفتار در ورزشگاه مناسب است؟ الف) شعار دادن درباره‌ی تیم مقابل ب) تهیه‌ی بلیط خارج از نوبت پ) حفاظت از اموال عمومی ت) خروج سریع از ورزشگاه ۱۵. کدام سازمان زیر در ارتباط با اوقات فراغت فعالیت می‌کند؟ الف) سازمان بهره‌وری ب) سازمان نظارت پ) سازمان جهانی ت) سازمان دانش‌آموزی ۱۶. برای استفاده از اوقات فراغت باید چه موردی را داشته باشیم؟ الف) برنامه‌ریزی ب) وقت پ) امکانات ت) هزینه ۱۷. بازی‌های گروهی گذشته، بیشتر چه جنبه‌ای داشته‌اند؟ الف) گروهی - حرکتی ب) حرکتی - قدرتی پ) سرعتی - قدرتی ت) گروهی - قدرتی	

انواع لباس

گروه‌های مختلف اجتماعی و شغلی در جامعه، لباس‌های مخصوصی به تن می‌کنند، لباس‌های این گروه‌ها بسته به کار و نقش آن‌ها در اجتماع متفاوت است و می‌توان با توجه به این لباس‌ها، شغل و حرفه‌ی این افراد را تشخیص داد.

شکل
جنس
رنگ

بنابراین تفاوت پوشاک مردم در نواحی مختلف آب و هوایی از نظر است:

تنوع آب و هوایی در کشور ما، شامل این موارد است:

چون نوع آب و هوا در همه جا یکسان نیست، پوشش مردم، براساس آب و هوای ناحیه‌ای افراد می‌باشد. در کشور پهناور ما اقوام مختلفی مانند فارس، ترک، لر، گیلک، کرد، بلوچ و... زندگی می‌کنند که هر یک از این اقوام لباس‌های مخصوص به خود را دارند، در موزه‌ی مردم‌شناسی انواع لباس‌های محلی به نمایش گذاشته می‌شوند در دوره‌های مختلف تاریخی نیز پوشاک مردم تغییراتی کرده است. همچنین گروه‌های مختلف اجتماعی **مانند:** شاهزادگان، نظامیان و... لباس‌های مخصوص به خود را می‌پوشیدند.

نکته

کلاه
عمّامه
دستار

ضمناً در بررسی‌ها دیده شده است که مردان در دوره‌های مختلف، همواره سرپوش داشته‌اند و این سرپوش‌ها شامل انواع ذکر شده بوده است:

سوالات امتحانی درس پانزدهم

۱۵

درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید. ☐ درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست	۱. در زمان‌های گذشته، گروه‌های مختلف اجتماعی لباس‌های مخصوص به خود را می‌پوشیدند. ۲. در زمستان مردم بیشتر از رنگ‌های روشن استفاده می‌کردند.
جاهای خالی را کامل کنید. ۳. پوشاک مردم در نواحی مختلف آب و هوایی از نظر و و با هم فرق می‌کند. ۴. گروه‌های مختلف و در جامعه لباس‌های مخصوصی به تن می‌کنند. ۵. لباس‌های محلی هر شهر یا استان یا حتی کشور در نگهداری می‌شوند.	

۶. چند نمونه از اقوام مختلف ایرانی که لباس‌های مخصوص به خود را دارند نام ببرید؟ ۷. رنگ و ویژگی لباس‌های مردم در تابستان و زمستان را بنویسید.	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.
۸. متفاوت بودن لباس‌های گروه‌های مختلف شغلی و اجتماعی به چه عاملی بستگی دارد؟ ۹. سرپوش مردان در دوره‌های مختلف تاریخی چه چیزهایی بوده است؟ ۱۰. علت متفاوت بودن نوع پوشش مردم در نواحی مختلف آب و هوایی چیست؟ ۱۱. تصاویر زیر نشان‌دهنده‌ی نوع پوشش مردان و زنان در دوره‌های مختلف تاریخی است مشخص کنید هر لباس مربوط به کدام دوره است؟	به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. (ث) (ت) (پ) (ب) (الف)
۱۲. با توجه به موضوع «انواع پوشاک» یک سؤال طراحی کرده و به آن پاسخ دهید.	
۱۳. کدام نوع لباس برای فصل زمستان مناسب است؟ الف) نازک ب) تیره پ) روشن ت) نخ‌ی ۱۴. عکس مقابل لباس زنان در کدام دوره را نشان می‌دهد؟ الف) نادری ب) صفویه پ) اشکانی ت) قاجار ۱۵. چگونه به شغل و حرفه‌ی افراد در اجتماع پی ببریم؟ الف) از روی لباس ب) موقعیت آن‌ها پ) طرز حرف زدن ت) نوع زندگی ۱۶. نوع پوشش مردم در نواحی مختلف آب و هوایی از چه نظر با هم فرق دارند؟ الف) رنگ - شغل ب) اندازه - رنگ پ) جنس - اندازه ت) شکل - جنس	

۱۷. کدام تصویر مربوط به (لباس مردان در دوره‌ی هخامنشی) است؟

(ت)

(پ)

(ب)

(الف)

یادداشت:

لباس از تولید تا مصرف

تولید انبوه

به تولید یک کالا به یک شکل و به تعداد زیاد «تولید انبوه» می‌گویند، امروزه کارگاه‌های تولید لباس تعداد زیادی از نیاز پوشاک مردم را برآورده می‌کنند.

خط تولید

همه‌ی افرادی که در کارگاه با یکدیگر همکاری می‌کنند و هر بخش، قسمتی از کار تولید را انجام می‌دهد تا کالا به صورت نهایی آماده شود که به مجموعه‌ی این بخش‌ها «خط تولید» گفته می‌شود.

لباسی که انتخاب می‌کنیم باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟

۱. باید با باورهای دینی و ارزش‌های اجتماعی ما تناسب داشته باشد.

۲. باید کیفیت و جنس خوب داشته باشد.

۳. از نظر قیمت با بودجه‌ی ما تناسب داشته باشد.

بنابراین، لباس باید پوشش مناسب را برای زن یا مرد مسلمان فراهم کند زیرا رعایت حجاب و عفاف موجب وقار و متانت شخص می‌شود.

بودجه: یعنی میزان درآمد و مقدار هزینه

نکته

تصاویر زیر به ترتیب چگونگی تولید یک لباس را بیان می‌کنند.

۳

۲

۱

۶

۵

۴

سؤالات امتحانی درس شانزدهم

درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید. ۱. در گذشته‌ی نه چندان دور، بیشتر مردم برای تهیه‌ی لباس به خیاط مراجعه می‌کردند. ۲. هم اکنون در ایران متأسفانه تعداد کمی کارخانه‌ی نساجی وجود دارد. درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐	
۳. به تولید یک کالا به یک شکل و به تعداد زیاد می‌گویند.	۴. با گذشت زمان و افزایش جمعیت دیگر یک یا چند خیاط نمی‌توانند نیازهای تعداد زیادی از مردم را برآورده کنند. کم کم به وجود آمد.
۵. رعایت و موجب وقار و متانت شخص می‌شود.	
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۶. صاحبان کارگاه‌های تولید لباس، پارچه را از چه کسانی خریداری می‌کنند؟ ۷. «بودجه» یعنی چه؟	
به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. ۸. در هنگام خرید لباس باید چه نکاتی را رعایت کنیم؟ ۹. در گذشته مردم چگونه لباس تهیه می‌کردند؟ ۱۰. لباسی که انتخاب می‌کنیم چگونه می‌تواند با باورهای دینی ما تناسب داشته باشد؟ ۱۱. هر یک از اصطلاحات زیر را تعریف کنید. الف) خط تولید: ب) عمده‌فروشی:	
۱۲. با توجه به موضوع «تولید پوشاک» شما یک سؤال طراحی کرده به آن پاسخ دهید.	
سؤالات چهار گزینه‌ای ۱۳. وظیفه‌ی کارخانه‌ی «نساجی» چیست؟ الف) نخ‌ریسی ب) پارچه‌بافی پ) تولید لباس ت) عمده‌فروشی ۱۴. به همکاری افراد برای کار تولیدی چه گفته می‌شود؟ الف) کارگاه ب) برش‌کاری پ) تولید انبوه ت) خط تولید ۱۵. در کدام یک از گزینه‌های زیر روش صرفه‌جویی در خرید پوشاک و لباس نیامده است؟ الف) خرید لباس از تمام فروشگاه‌های اینترنتی ب) استفاده از لباس‌های قدیمی پ) پس‌انداز برای خرید لباس ت) مرتب نگه داشتن لباس‌ها ۱۶. در کدام گزینه به ترتیب نام کسانی که در خط تولید لباس، کار می‌کنند آمده است؟ الف) برش‌کار - دوزنده - دکمه‌دوز - اتوکار ب) دوزنده - برش‌کار - اتوکار - دکمه‌دوز پ) دوزنده - دکمه‌دوز - برش‌کار - اتوکار ت) برش‌کار - دکمه‌دوز - دوزنده - اتوکار	

ویژگی‌های دریا‌های ایران

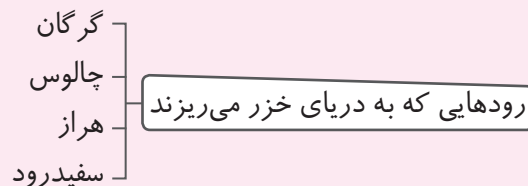
دریاها گودال‌های پر آبی هستند که به اقیانوس‌ها راه دارند و اقیانوس‌ها، پهنه‌های بسیار بزرگ آبی روی کره‌ی زمین هستند.

ایران از شمال و جنوب به دریا‌های خزر، خلیج فارس و دریای عمان دسترسی دارد.

نام‌های دریای خزر در طول تاریخ

نام دریای خزر در نقشه‌های خارجی دریای کاسپین است و رودهایی که از ایران به این دریا می‌ریزند جلگه‌ی حاصلخیزی را در طول ساحل دریا به وجود آورده‌اند ضمناً میزان شوری آب دریای خزر از دیگر اقیانوس‌ها کمتر است.

خلیج: به پیشروی آب دریاها در خشکی خلیج می‌گویند.

در ایران، ساحل خلیج فارس از دهانه‌ی اروندرود تا بندرعباس امتداد یافته است و در کناره‌های آن بریدگی‌های عمیقی وجود دارد که ساکنان اطراف به آن‌ها «خور» می‌گویند. همچنین خورها برای ایجاد بندر و پهلو گرفتن کشتی‌ها بسیار مناسب هستند.

ویژگی‌های خلیج فارس:

۱. شوری آب خلیج فارس از دریای عمان بیشتر است.
۲. عمق خلیج فارس از دریای عمان بسیار کمتر است (به طور متوسط ۳۰ متر عمق)
۳. در خلیج فارس جزیره‌های بزرگ و کوچکی سر از آب بیرون آورده‌اند که بسیاری از آن‌ها متعلق به ایران است.

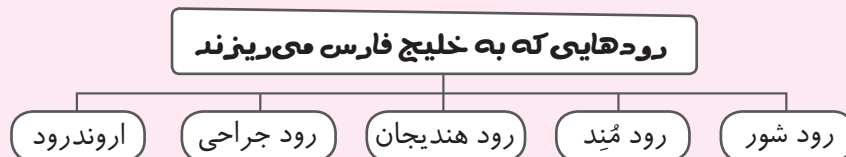
ویژگی‌های دریای عمان:

۱. ساحل دریای عمان از بندرعباس تا بندر گوآتر امتداد دارد.
۲. دریای عمان به اقیانوس هند راه دارد.
۳. عمق این دریا به سمت اقیانوس بیشتر است و در اطراف چابهار به حدود ۳۰۰۰ متر می‌رسد.

نکته ✨ خلیج فارس از طریق یک آبراهه به دریای عمان وصل می‌شود به این آبراهه «تنگه‌ی هرمز» می‌گویند.

تنگه: به آبراهه‌ای که دو دریا را به هم وصل می‌کند «تنگه» می‌گویند.

خلیج فارس و دریای عمان، کشور ما را به همسایگان جنوبی مربوط می‌کنند، همچنین روز ۱۰ اردیبهشت در تقویم «روز ملی خلیج فارس» نامیده شده است.

کشورهای همسایه‌ی ایران از طریق خلیج فارس: **امارات** ← **قطر** ← **بحرین** ← **کویت**

سوالات امتحانی درس هفدهم

۱۷

درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید.

☐ درست ☐ نادرست
☐ درست ☐ نادرست

۱. ایران از شمال و جنوب به دریاها دسترسی دارد.

۲. دریاها پهنه‌های بسیار بزرگ آبی جزیره‌ها هستند.

جاهای خالی را کامل کنید.

۳. نام دریای خزر در نقشه‌های خارجی است.

۴. ساحل خلیج فارس از دهانه‌ی تا امتداد یافته است.

۵. برای ایجاد بندر و پهلو گرفتن کشتی‌ها بسیار مناسب است.

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۶. به پیشروی آب دریاها در خشکی چه می‌گویند؟

۷. نام‌های گوناگون دریای خزر در طول تاریخ را بنویسید؟

۸. در طول ساحل دریا چه پدیده‌ای به وجود می‌آید؟

به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۹. جزیره‌های خلیج فارس را نام ببرید.

۱۰. خور را تعریف کنید.

۱۱. تنگه را تعریف کنید.

۱۲. مشخص کنید هر یک از ویژگی‌های زیر مربوط به کدام مورد جدول است، علامت بزنید.

ویژگی‌ها	خلیج فارس	دریای عمان
شوری آب آن بیشتر است.		
عمق آن کمتر است.		
به اقیانوس هند راه دارد.		
دارای جزیره‌های بزرگ و کوچک است.		
عمق این دریا در اطراف چابهار به حدود ۳۰۰۰ متر می‌رسد.		

۱۳. با توجه به موضوع «دریاهای ایران» شما یک سؤال طراحی کرده و به آن پاسخ دهید.

سؤالات چهار گزینه‌ای

۱۴. رود علامت‌گذاری شده در نقشه کدام است؟

الف) سفیدرود

ب) هراز

پ) گرگان

ت) چالوس

۱۵. به گودال‌های پر آبی که به اقیانوس‌ها راه دارند چه می‌گویند؟

الف) خور

ب) اقیانوس

پ) دریا

ت) تنگه

۱۶. کشور علامت‌گذاری شده در نقشه کدام است؟

الف) جمهوری آذربایجان

ب) قزاقستان

پ) روسیه

ت) ترکمنستان

۱۷. کدام رود به خلیج فارس می‌ریزد؟

الف) رود شور

ب) رود هنر

پ) سفیدرود

ت) اروندرکنار

۱۸. کشور همسایه ایران از طریق خلیج فارس کدام است؟

الف) عربستان

ب) قطر

پ) قزاقستان

ت) روسیه

یادداشت:

نشر گل واژه
ناشر تخصصی کتاب‌های
کمک آموزشی

گلبزرگ

درسنامه

امتحان

آزمون جامع

پاسخ تشریحی

۶ اُم

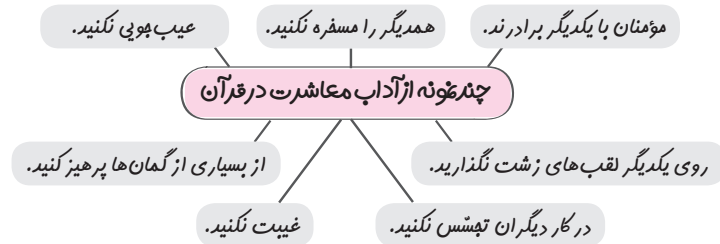
دوره ابتدایی

هدیه‌های آسمان

- درسنامه و نکات کلیدی هر درس
- سوالات طبقه‌بندی شده با پاسخ تشریحی
- آزمون جامع نوبت اول و دوم

۱-۶

و لَا يَغْتَابَ بَعْضُكُم بَعْضًا	و غیبت یکدیگر را نکنید.
أَيُّجِبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا	آیا کسی از شما دوست دارد گوشت برادر مرده‌اش را بخورد؟
فَكَرِهْتُمُوهُ	هتماً شما چنین کاری را ناپسند می‌شمارید.
وَ اتَّقُوا اللَّهَ	و با تقوا باشید.
إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ	قطعاً خدا توبه‌پذیر و مهربان است.

سؤالات امتحانی درس بازدهم

۱۱

۱. درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. پیامبر (ص) همیشه در سلام کردن از همه پیشی می‌گرفت.	درست ☐ نادرست ☐
۲. «وَلَا تَجَسَّسُوا» یعنی در کار دیگران تجسس نکنید.	درست ☐ نادرست ☐
۳. پیامبر (ص) در کنار مردم می‌نشست و جای مخصوصی برای خود داشت.	درست ☐ نادرست ☐
۴. گزینه‌ی درست را انتخاب کنید. عبارت «وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ» به کدام مورد مربوط است؟ (الف) از شک و گمان زیاد پرهیزید. (ب) از یکدیگر عیب‌جویی نکنید. (ج) یکدیگر را با القاب زشت صدا نکنید. (د) غیبت نکنید.	
۵. خداوند در سوره‌ی حجرات به کدام مورد سفارش نمی‌کند؟ (الف) میان برادرانتان صلح برقرار کنید. (ب) در کار دیگران تجسس نکنید. (ج) با تقوا باشید. (د) گروهی از شما می‌تواند گروه دیگر را مسخره کند.	
۶. کدام مورد از آداب رفتاری پیامبر (ص) نیست؟ (الف) خوش‌رو و خوش‌اخلاق بود. (ب) با صدای بلند می‌خندید. (ج) به احترام مهمان از جا برمی‌خاست. (د) نزد ایشان همه به نوبت سخن می‌گفتند.	
۷. جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. رعایت نشان‌دهنده‌ی احترامی است که ما به دیگران می‌گذاریم.	
۸. نزد همه به نوبت سخن می‌گفتند.	
۹. بسیار بد است که بر کسی که ایمان آورده است بگذارند.	
۱۰. هر یک از موارد ستون سمت راست با کدام‌یک از موارد ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است)	

الف) إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ	ب) و لَا يَغْتَابَ بَعْضُكُم بَعْضًا
ج) و لَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ	د) وَ مَنْ لَمْ يَتُبْ
۱. و آن‌ها که توبه نکنند.	۲. و از یکدیگر عیب‌جویی نکنید.
۳. مؤمنان برادر یکدیگرند.	۴. و غیبت یکدیگر را نکنید.
۵. و با لقب‌های زشت یکدیگر را صدا نزنید.	

به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱۱. چهار مورد از آداب رفتاری پیامبر (ص) را بنویسید.
۱۲. آداب معاشرت چیست؟
۱۳. بر طبق قرآن، غیبت کردن مانند چیست؟
۱۴. چرا نباید یکدیگر را مسخره کنیم؟
۱۵. معنی «بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ» را بنویسید.
۱۶. پیامبر (ص) درباره‌ی ترش‌رویی چه می‌فرماید؟

پادداشت:

درس دوازدهم: دانش‌آموز نمونه

درس‌نامه

ویژگی‌های دانش‌آموز نمونه

۱. دانش‌آموز نمونه کسی است که برنامه‌ریزی می‌کند و از فرصت‌هایش خیلی خوب استفاده می‌کند.
۲. هر کاری را در زمان خودش انجام می‌دهد. با شنیدن صدای اذان، نمازش را می‌خواند؛ وقت درس، درس می‌خواند و وقت بازی، بازی می‌کند. برای سرگرمی تلویزیون تماشا می‌کند؛ اما به اندازه؛ نه این که بیشتر وقتش را با تلویزیون بگذراند.
۳. کسی است که منظم باشد، هنگامی که با هم‌کلاسی‌هایش قرار می‌گذارد، بد قولی نمی‌کند. به موقع به مدرسه می‌رود و پیش از معلم وارد کلاس می‌شود وقتی مدرسه تعطیل شد به موقع به خانه برمی‌گردد و در کارهای دیگری مانند خوابیدن، بیدار شدن، غذا خوردن، ورزش و... هم منظم است.
۴. با ادب است و به همه احترام می‌گذارد مثل پدر و مادر، معلم، همسایه‌ها، بزرگ‌ترها و دوستان و هم‌کلاسی‌هایش.
۵. خجالتی نیست و بدون ترس و نگرانی هر سؤالی دارد با معلم در میان می‌گذارد. حواسش را خوب جمع می‌کند تا درس را بفهمد و اگر نکته‌ای را نفهمید به معلم می‌گوید تا برایش توضیح دهد.
۶. مهربان و دلسوز است و در درس‌ها به دوستانش کمک می‌کند.
۷. از وسایل خود به خوبی استفاده می‌کند و آن‌ها را بدون جهت دور نمی‌ریزد.
۸. خدا را ناظر به اعمال خود می‌داند، حق دیگران را رعایت و از کارهایی مثل تقلب خودداری می‌کند. زیرا می‌داند تقلب باعث می‌شود حق دانش‌آموزانی که زحمت کشیده‌اند، پایمال شود.

شاید ما نتوانیم کسی را پیدا کنیم که همیشه و در تمام کارهایش نمونه باشد. مهم این است که ما باید تلاش کنیم هر کاری را درست و دقیق انجام دهیم و تا اندازه‌ای که می‌توانیم در هر کاری نمونه باشیم.

گفتنی

خدا را ناظر به اعمال خود می‌داند، نمازش را به موقع می‌خواند و کارهای خوب انجام می‌دهد و...

در ارتباط با خدا

پیش از معلم وارد کلاس می‌شود. هر سؤالی دارد با معلم در میان می‌گذارد حواسش به درس است و اگر نکته‌ای را نفهمید از معلم می‌خواهد برایش توضیح دهد و به معلم خود احترام می‌گذارد و خوب درس می‌خواند و...

در ارتباط با معلم

به موقع سر قرار با دوستانش می‌رود. - به دوستانش احترام می‌گذارد در درس‌ها به دوستانش کمک می‌کند و تقلب نمی‌کند و...

در ارتباط با دوستان

ویژگی‌های یک دانش‌آموز نمونه

سخن بزرگان و ارتباط آن با ویژگی‌های دانش‌آموز نمونه

فرصت‌ها مانند ابر (به سرعت)، می‌گذرند از فرصت‌ها به خوبی استفاده کنید.	استفاده‌ی درست از فرصت‌ها	امام علی (ع)
«الْعِلْمُ خَزَائِنُ وَمِفْتَاحُهَا السُّؤَالُ» «پرسش کلید گنجینه‌ی دانش است.»	پرسشگر بودن	رسول خدا (ص)
حق کسی که به تو علم می‌آموزد این است که احترامش را نگهداری، در حضور او با دیگران سخن نگوئی و به سخنانش گوش فرا دهی.	با ادب و قدردان بودن	امام سجاد (ع)
امیدوارم خداوند به شما عزیزان که کودکانی با محبت هستید توفیق در تحصیل علم و اخلاق مرحمت فرماید.	با محبت بودن	امام خمینی (ره)
سعدیا دی رفت و فردا همچنان موجود نیست	در میان این و آن فرصت شمار امروز را	سعدی
قدر فرصت‌ها را دانستن و استفاده‌ی درست از فرصت‌ها		

درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید.	۱. دانش‌آموز نمونه وقت خود را تلف نمی‌کند و به جای تماشای تلویزیون، درس می‌خواند.	درست ☐ نادرست ☐
۲. به همان اندازه که درس مهم است، اخلاق و ادب هم مهم است.		درست ☐ نادرست ☐
۳. فقط به پدر و مادر، معلم، همسایه‌ها و بزرگ‌ترها باید احترام بگذاریم.		درست ☐ نادرست ☐
گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.	۴. سخن «الْعِلْمُ خَزَائِنُ وَمِفْتَاحُهَا السُّؤَالُ» از کیست؟	الف) امام علی (ع) ب) پیامبر (ص) ج) امام سجاده (ع) د) امام خمینی (ره)
گزینه نادرست را مشخص کنید.	۵. الف) دانش‌آموز نمونه به اندازه و برای سرگرمی تلویزیون تماشا می‌کند. ب) دانش‌آموز نمونه بدون ترس و نگرانی سؤالش را از معلم می‌پرسد. ج) دانش‌آموز نمونه هر کاری را در زمان خودش انجام می‌دهد. د) دانش‌آموز نمونه همیشه و همه جا و در همه‌ی کارها بهترین است.	
۶. از نظر حضرت محمد (ص) کلید گنجینه‌ی علم چیست؟	الف) تلاش و کوشش ب) احترام به معلم ج) پرسش د) استفاده از فرصت‌ها	
۷. «سعیدیا دی رفت و فردا همچنان موجود نیست» به کدام ویژگی دانش‌آموز نمونه اشاره می‌کند؟	الف) استفاده‌ی به موقع از فرصت‌ها ب) پرسش‌گر بودن ج) نظم در تمام کارها د) رعایت حق دیگران	
جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.	۸. دانش‌آموز نمونه را ناظر به اعمال خود می‌داند حق دیگران را رعایت می‌کند و از خودداری می‌کند.	
۹. از نظر امام علی (ع) فرصت‌ها مانند می‌گذرد.		
۱۰. دانش‌آموز نمونه بدون و هر سؤالی دارد از معلم خود می‌پرسد.		
۱۱. هر یک از موارد ستون سمت راست با کدام یک از موارد ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است)	الف) در میان این و آن فرصت شمار امروز را ب) حق کسی که به تو علم می‌آموزد این است که احترامش را نگه داری ج) از فرصت‌ها به خوبی استفاده کن. د) پرسش کلید گنجینه‌ی دانش است.	ب) ۱. امام خمینی ۲. پیامبر (ص) ۳. امام سجاده (ع) ۴. امام علی (ع) ۵. سعیدی
به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.	۱۲. امام خمینی (ره) درباره‌ی محبت و اخلاق چه می‌فرماید؟ ۱۳. از ویژگی‌های دانش‌آموز نمونه چند مورد بنویسید. ۱۴. امام سجاده (ع) درباره‌ی احترام به معلم چه می‌فرماید؟ ۱۵. دانش‌آموز نمونه چه رفتاری با هم‌کلاسی‌هایش دارد؟ ۱۶. چند مورد از رفتارهای دانش‌آموز نمونه با معلم را بنویسید. ۱۷. چرا باید از تقلب خودداری کنیم؟	

درس سیزدهم: سفرهای با برکت

درسنامه

شهر خمین

■ زادگاه امام خمینی (ره) است.

■ امام خمینی (ره) در این شهر به دنیا آمد و دوران کودکی و نوجوانی‌اش را در آن جا گذراند.

اراک

■ حوزه‌ی علمیه امام خمینی (ره) ← امام خمینی (ره) مدتی در آن جا اقامت کرده و درس خوانده است.

عناوین چهار رکعتی که در مسافرت به صورت شکسته (دو رکعتی) خوانده می‌شوند:

نماز عشا

نماز عصر

نماز ظهر

دو رکعتی

نماز صبح

عناوینی که هیچ‌گاه شکسته خوانده نمی‌شوند

سه رکعتی

نماز مغرب

■ نماز ابوذر و پسر عمویش در مسافرت: وقتی فاصله‌ی روستا تا خمین از ۲۲/۵ کیلومتر کمتر است، پس نماز شکسته نمی‌شود. وقتی فاصله‌ی روستاها تا اراک از ۲۲/۵ کیلومتر بیشتر است و مسافران قصد ندارند ده روز در اراک بمانند نماز آن‌ها شکسته است.

■ مسافری که بیشتر از ۲۲/۵ کیلومتر از وطنش دور شود و به جایی برسد که نخواهد ده روز بماند، نمازش در آن جا شکسته است.

■ روزه‌ی مسافر به — زمان سفر بستگی دارد. ■ روزه‌ی مسافر ← حرکت از محل زندگی — قبل از ظهر ← روزه باطل بعد از ظهر ← روزه صحیح

■ اگر مسافر قصد نداشته باشد ده روز در مقصد بماند، نمی‌تواند روزه بگیرد.

■ روزه‌ی مسافر ← رسیدن به محل زندگی — قبل از ظهر ← روزه درست است. — بعد از ظهر ← نمی‌تواند آن روز را روزه بگیرد.

■ اگر کسی به خاطر مسافرت نتوانست روزه بگیرد، بعد از ماه رمضان باید قضای آن را به جا آورد، یعنی به تعداد روزهایی که روزه نگرفته است، روزه بگیرد.

■ عاطفه برای زیارت مرقد امام علی (ع) به نجف رفته و قصد دارد سه روز در آن جا بماند. کدام نمازها کامل و کدام نمازها شکسته است؟

نمازهای کامل ← نماز صبح - نماز مغرب

نمازهای شکسته ← نماز ظهر - نماز عصر - نماز عشا

کلمه اگر نماز مسافر در شهری کامل باشد، روزه‌اش در آن جا درست است.

مکان‌هایی که در سفر به آن‌ها می‌توانیم نمازمان را کامل بخوانیم حتی اگر کم‌تر از ده روز آن جا بمانیم.

ضریح امام حسین (ع) در شهر کربلا مسجد کوفه در شهر کوفه مسجد النبی در شهر مدینه مسجد المرام در شهر مکه

سؤالات امتحانی درس سیزدهم

۱۳

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. ۱. نماز مسافری که از محل سکونتش کم‌تر از ۲۲/۵ کیلومتر فاصله دارد، شکسته است. ۲. مسافری که نمازش کامل است، روزه‌اش هم درست می‌باشد. ۳. فقط نمازهای چهار رکعتی در سفر، شکسته خوانده می‌شوند. ۴. حوزه‌ی علمیه امام خمینی (ره) در شهر قم قرار دارد.	درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐
گزینه‌ی درست را انتخاب کنید. ۵. پس از چند روز، نماز کسی که در شهری بماند کامل است؟ الف) ده روز ب) نه روز ج) هشت روز د) هفت روز ۶. نماز مسافر در کدام مکان شکسته است؟ الف) مسجد کوفه ب) ضریح امام علی (ع) ج) مسجد النبی د) ضریح امام حسین (ع) ۷. کدام نمازها در مسافرت شکسته خوانده می‌شوند؟ الف) نماز عصر ب) نماز عشا ج) نماز ظهر د) همه‌ی موارد ۸. در چه صورتی روزه‌ی مسافر درست است؟ الف) اگر قبل از ظهر به محل زندگی‌اش برسد. ب) اگر قبل از ظهر از محل زندگی‌اش حرکت کند. ج) اگر بعد از ظهر به محل زندگی‌اش برسد. د) اگر کم‌تر از ده روز در محل مسافرت بماند.	
جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. ۹. نمازهای چهار رکعتی در صورت شکسته شدن، رکعت خوانده می‌شوند. ۱۰. بعد از ماه باید روزه‌هایی که نگرفته‌ایم را به جا آوریم. ۱۱. محمد ساکن تهران است و ۷ روز به شیراز می‌رود، پس نمازش است.	
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۱۲. برای شکسته خواندن نماز، فاصله‌ی محل سکونت تا محل سفر باید چقدر باشد؟ ۱۳. کدام نمازها هرگز شکسته خوانده نمی‌شوند؟ ۱۴. اگر کسی بعد از ظهر از محل زندگی‌اش حرکت کند، روزه‌اش چه حکمی دارد؟	

۱۵. هر یک از موارد ستون سمت راست با کدام یک از موارد ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است)

الف	ب
الف) نماز مسافری که بیشتر از ده روز در مقصد می‌ماند.	۱. شکسته
ب) روزهی مسافری که بعد از ظهر به محل سکونتش برسد.	۲. کامل
ج) روزهی مسافری که نمازش کامل است.	۳. باطل
	۴. درست

۱۶. جدول زیر را کامل کنید.

۱. خانوادهی ریحانه در شیراز ساکن هستند. در ماه رمضان...	روزه‌ی آنها
۲. برای دیدار خویشاوندان به روستایی در ۱۵ کیلومتری شیراز می‌روند.	
۳. در اولین روز ماه رمضان بعد از خواندن نماز ظهر و عصر به سمت قم می‌روند.	
۴. صبح روز بعد به قم می‌رسند و تصمیم می‌گیرند ۱۲ روز آنجا بمانند.	
۵. در پایان سفر، شب از قم حرکت می‌کنند و ساعت ۲ بعدازظهر به شیراز می‌رسند.	

به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱۷. در چه صورتی نماز مسافر شکسته است؟
۱۸. در چه شرایطی روزهی مسافر درست است؟
۱۹. در کدام مکان‌ها اگر کم‌تر از ده روز هم بمانیم، نماز ما کامل است؟
۲۰. چه موقع، مسافر نمی‌تواند روزه بگیرد؟

پادداشت:

درس چهاردهم: عید مسلمانان

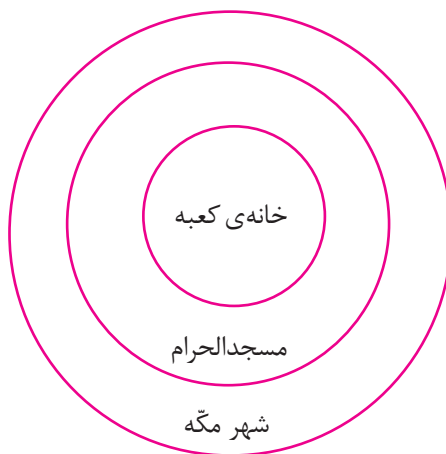
درسنامه

حضرت ابراهیم (ع)

هاجر

حضرت اسماعیل فرزند

- حضرت ابراهیم (ع) همسر و فرزندش را به سرزمین مکه برده بود. اسماعیل تشنه بود و هاجر در جست‌وجوی آب، هفت بار بین دو کوه صفا و مروه دویده بود که کودک پاشنه‌ی پایش را به زمین زد و ناگهان آب از زمین جوشید و چشمه‌ی زمزم جاری شد.
- اسماعیل کم‌کم بزرگ شد و در سن جوانی به پدرش ابراهیم کمک کرد و خانه‌ی کعبه را تجدید بنا کردند.

- خداپرستان اطراف خانه‌ی کعبه حلقه می‌زدند و خدای یکتا را پرستش می‌کردند.
- پس از حضرت ابراهیم (ع)، مردم کم‌کم به جای پرستش خدای یگانه، بت پرست شدند.

از نسل ابراهیم (ع) بود.

در شهر مکه به دنیا آمد.

از سوی خدای بزرگ به پیامبری رسید و برای راهنمایی مردم انتخاب شد.

با بت پرستی مبارزه کرد.

به کمک یارانش تمام بت‌های سرزمین مکه را نابود کرد.

حضرت محمد (ص)

- سرانجام مکه مثل زمان حضرت ابراهیم (ع)، سرزمین خداپرستان شد.

- هر ساله مسلمانان بسیاری از سراسر جهان برای زیارت خانه‌ی خدا به مکه می‌روند.

۱. پیش از ورود به مکه لباس احرام می‌پوشند.

۲. با لباس یکسان وارد مکه می‌شوند.

۳. داخل مسجدالحرام می‌شوند.

۴. هفت بار دور خانه‌ی خدا می‌گردند. (طواف)

۵. دو رکعت نماز می‌خوانند.

۶. مانند هاجر هفت بار بین دو کوه صفا و مروه حرکت می‌کنند.

۷. روز عید قربان به فرمان خدا گوسفندی را قربانی می‌کنند.

مسلمانان در مراسم حج

احمالی که از زمان حضرت ابراهیم (ع) به یادگار مانده و در مراسم حج اجرا می‌شود

- طواف
- هفت بار بین کوه صفا و مروه حرکت کردن
- مراسم قربانی

- حضرت ابراهیم (ع) اولین کسی است که در سرزمین مکه، گوسفندی را به فرمان خدا قربانی کرد.
- بسیاری از کسانی هم که در مکه نیستند، در روز عید قربان، در شهر خود گوسفندی را قربانی و گوشت آن را میان نیازمندان تقسیم می‌کنند.
- مراسم حج یکی از با شکوه‌ترین مراسم مسلمانان است.

مسلمانان جهان با زبان‌ها و رنگ‌های گوناگون، یکدل و متحد، شانه به شانه‌ی یکدیگر خدای یکتا را عبادت می‌کنند.
آن‌ها از مشکلات یکدیگر باخبر می‌شوند.
برای حل مشکلات جهان اسلام با یکدیگر همفکری می‌کنند.

فایده‌های مراسم حج برای مسلمانان جهان

عید فطر — در پایان ماه رمضان قرار دارد. — به عنوان زکات پولی به نیازمندان می‌دهند.

اعیاد مسلمانان

عید قربان — گوشت قربانی را به مستمندان می‌دهند.

اعمال مشترک عید فطر و عید قربان ← غسل می‌کنند. — بهترین لباس‌های خود را می‌پوشند. — ۲ رکعت نماز می‌خوانند.

- چون در دو عید فطر و قربان به نیازمندان کمک می‌کنیم پس عید ما مسلمانان روزی است که فقیران نیز شاد و خوشحال می‌شوند.
- پولی که مسلمانان در عید فطر به نیازمندان می‌دهند «زکات فطره» نام دارد.

سؤالات امتحانی درس چهاردهم

۱۴

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.

۱. حضرت ابراهیم (ع) اولین کسی است که در سرزمین مکه، گوسفندی را به فرمان خدا قربانی کرد. ☐ درست ☐ نادرست
۲. عید فطر در پایان ماه رمضان قرار دارد. ☐ درست ☐ نادرست
۳. هاجر هشت بار فاصله‌ی بین دو کوه صفا و مروه را دوید تا آب پیدا کند. ☐ درست ☐ نادرست
۴. در پایان عید قربان، پولی به عنوان زکات فطره به نیازمندان می‌دهیم. ☐ درست ☐ نادرست

گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.

۵. کدام پیامبران به همراه هم خانه‌ی کعبه را تجدید بنا کردند؟
(الف) حضرت ابراهیم (ع) و حضرت محمد (ص)
(ب) حضرت ابراهیم (ع) و حضرت موسی (ع)
(ج) حضرت ابراهیم (ع) و حضرت اسماعیل (ع)
(د) حضرت ابراهیم (ع) و حضرت اسحاق (ع)
۶. در مراسم حج چند بار به دور خانه‌ی خدا طواف می‌شود؟
(الف) ۶ بار (ب) ۷ بار (ج) ۸ بار (د) ۹ بار
۷. مسلمانان بعد از پوشیدن لباس احرام وارد کدام مکان مقدّس می‌شوند؟
(الف) مسجدالحرام - مکه (ب) مسجدالنبی - مکه (ج) مسجدالنبی - مدینه (د) مسجدالحرام - مدینه
۸. در مراسم حج، مسلمانان بعد از طواف دور خانه‌ی کعبه، چه کاری انجام می‌دهند؟
(الف) بین کوه صفا و مروه حرکت می‌کنند.
(ب) لباس احرام می‌پوشند.
(ج) گوسفندی را قربانی می‌کنند.
(د) دو رکعت نماز می‌خوانند.